Türk Kanadı

FALIH RIFKI ATAY

Birkaç Söz

TÜRK Hava Kurumundaki arkadaşlar, benim sekiz on yıldanberi havacılık hakkında gerek "Ulus„ da gerek kendi dergilerinde çıkan yazılarımı neşretmek istediler. Bu fırsatla, yazılarımı bir daha gözden geçirdim. Çoğunu unutmuşum bile! Birden, bundan bir hayli önce, Fransa Hükûmet adamlarının havacılık hakkındaki nutuklarından aldığım fıkralar dikkatime çarptı. Silkinip uyandım: "— Nasıl, demek her şeyi biliyorlarmış! Demek 1940 da hiçbir şaşırtmaca gelmemişler!„ Sonra en eski hakikat hatırıma geldi: bilmekten, bilmiş olmaktan, görmekten, görmüş olmaktan, anlamaktan, anlamış olmaktan ne çıkar? Yapmak, yapmış olmak lâzımdır!

Bin bilgi bir fikir yaratmak, bin fikir bir şey yapmak içindir!

Mesele basittir: Türkiyenin sahibiyiz. Bağrından koptuk; kucağında yaşıyoruz; kollarında öleceğiz. Bu vatan, damarlarımızdaki kan kadar bizimdir. O halde onu tek başımıza koruyabilmek gücünde olmalıyız.

Fakat bir halk, birkaç, misline karşı ne yapar, diye sormayınız. Finler (elli misillerine karşı yurtlarını müdafaa ettiler. Türk, sayı demek değildir; hepimiz şu hakikata inanalım: biz bu vatanı en büyük devletlere karşı müdafaa ettik, ederiz. Yalnız bir millî müdafaanın bu çağdaki vasıtalarını kendimiz yapalım, kendimiz kullanalım.

Bu vasıtaların başında uçak geliyor. Onun kalbi olan motör, kanı olan benzin bu toprakta yapılmalı, bu toprağın göğsünden alınmalıdır. Motör ve petrol: çıkılabilecek bütün yüksekliğine kadar Türk vatanın havasına, inilebilecek son katına kadar vatan toprağının içine!

Yaşamak neye yarar? Hür yaşamak lâzımdır. Kanadlanmalıyız!

25 şubat 1942

Falih Rıfkı ATAY

Oraya!

NE dağ, ne uçurum, ne batak, ne dalga, fakat hepsinin en korkunç tehlikeleri kanadınızın ta ucundadır. Bütün tabiat, denizini köpürterek, uçurumunu derinleştirerek, kayalarını oynatarak, dalgalarını kabartarak engin havayı geçen sevimli ve küçük kuşa bakıyor. Bir sırtlan gibi, o kadar çirkin, o kadar vahşi, öyle sırıtarak bakıyor.

Bu küçük kuşun kanadı üstünde, asrın en asîl kahramanı, neye güveniyorsun? Denizin dalgalarını yenmek, karanın hiddetlerini dindirmek için hangi silâhın var? Fırtına, tabiatın korkunç soluğu, bulutları parçalıyarak peşinden koşuyor. Senin hızın onun hamlesi yanında duruştan farksızdır. Üçağın bir ağaç yaprağı gibi sağa sola, aşağı yukarı gidip geliyor, düşüp kalkıyor.

Bütün tabiata karşı bir kişi, yirmi yaşında bir delikanlı veya o yaşta bir genç kız!

Küçük kuş hava enginlerinde insanın şan ve şerefinin sancağı gibi süzülüyor. Kalb ve kafa, bütün unsurları hükmü altında tutuyor.

Yeni dünyanın yabani ormanı, sonsuz Okyanus üzerinde gözünü ufka dikerek yapayalnız uçan insan dişisinin erkekliği kadar bize gurur verecek ne olabilir?

Kıskanç tabiat, sırtlanlarını pusudan çıkararak, aslanlarını kükreterek, yılanlarını kıvrandırarak, köpük saçan bir ağız gibi, hava kuşuna dönmüş, çılgın çılgın bakıyor, ve yukarda genç kahramanın dudağından şimdi kim bilir hangi güzel hayalin temiz gülüşü geçiyor?

Havaya, genç Türk çocuğu, engin havaya, onun şerefine, onun tehlikesine, onun ölümüne! Türk gururunu sen kanadlandıracaksın!

Havayı toprak gibi benimsiyeceksin, teneffüs ettiğin hava dahi, bastığın toprak gibi, senin büyük efendiliğini tanıyacak.

15 ikinciteşrin 928

Kırılmış Kanadlar

ŞU aydınlık, mavi ve boş havaya bakınız: bir de toprağın yırtıcılarla dolu yaban ormanlarını, bataklarını, çöllerini, çığlarını, yanardağ ve uçurumlarını, ve sonra, denizin, zırh ve çelik tonlarını tuz gibi eriten deli dalgalarını düşününüz. Âdeta insanın, iki kanad takıp, bu iki vahşi unsurun kucağından, onun, aydınlık, mavi ve geniş havanın bağrına atılacağı gelir.

En eski şairler hep bu hasretin türkülerini çağırdılar. Hayallerinde, en asîl ilâhlara kanad taktılar; en temiz ve sâf hislerin bir gülümseyişine benzeyen *melek*, kanadlı değil midir? Masallarda kuş, *kanadlanmış hürriyet*' in timsali idi.

Öz yaşayışımıza kan kadar karışan bu unsur, üçüncü unsur, bizi yüzbinlerce sene avuttu, oyaladı.

Nihayet kanadlandık,

Ve o zamandanberi, hava, her gün, milletlerin en genç kahramanlarından bir kaçını yiyor.

Şu düşen kartala bakınız: daha yarım saat önce, yayından fırlıyan bir *irade* gibi uçup gitmişti. Rasgelse ilâhlarla döğüşecek kadar dinç, ihtiraslı ve atılgandı. Masallarda, dev ve âlemlerini fethetmeğe giden mitoloji yiğitlerinden farkı yoktu.

Acaba, şu mavi, ılık, sessiz ve gülüş kadar temiz *gök*ün nesinde ve neresinde saklanmış olan, hangi sırlı hiyanet onu vurdu; kanadları döne döne; çelik zırhı ve meşin maskesi ile kara toprağa düşüyor.

Biz de epey kanad kırdık. Türk kanı karışmadan bir destan yoğurulabilir miydi? Ve bizim kurbanlarımız, eski destanlarımızda olduğu gibi, yaygarasız, gösterişsiz, çığlıksız, *vazife ölümü*nün kahramanları oldular. Spor kazalarında değil, vazife uğrunda öldüler.

Türk gibi ölmek güçtür.

Türkiyenin hava sınırı neresidir? Bu istihkâmsız, sipersiz, pususuz ve sığınaksız mavi âlemde, silâhlı Türk kanadı, düşmanın

teneffüs edebildiği bütün havalarda, Türkiye hürriyetinin nöbetçisidir.

Yürüyen ve yüzen bütün kuvvetlerin emniyeti, meşin maskesinin iki deliğinden bakınan hava kahramanlarının soğukkanlı zekâ ve cesaretlerine bağlıdır.

Hava kurbanlarının günü,

Kırılmış kanadlar günü!

Şimdi, kahramanca ölümün, bir kırılmış kanaddan daha güzel timsali var mı?

Vatanın bütün vazifelerinde ölmüş olanların mezar taşlarına, bu ölümün büyüklüğünü hatırlatmak için, bir kırılmış kanaddan daha iyi hangi nişan konulabilir?

Hava kurbanları, bu saat Türkiye havasının her yerinden bir kırılmış kanad sesi, Türk analarının yaşla buğulanmış gözleri önünden bir kırılmış kanad hayaleti geçiyor.

Ve bütün kollar, sanki düşen bir kanadı tutacakmış gibi, havaya doğru açılıyor!

Ankara: 15 ikincikânun

Türk Havası

ŞİMDİYE kadar vatan terkibi toprakla su idi; bu terkibe üçüncü bir unsur daha karışıyor: hava!

Başınız üstündeki hava, ayağınızın altındaki Ankara toprağı, toprağınızın içindeki Marmara denizi kadar millîdir. Havanızın da kendine mahsus manzarası, tabiatı, ufukları ve tıpkı toprağınızın sınırı gibi sınırı vardır.

***

Birdenbire denizler büyüyüp sararak, donanması olmıyan bir devleti ada haline koyduğunu farzediniz. Uçağı olmıyan devletler bugün bu güvensizlik içindedirler.

***

Her vakit denizsiz ve hiç deniz güvenliği aramıyan devletler vardır; havasız hiçbir devlet yoktur.

Denizde yüzer, toprakta yürürüz. Havayı teneffüs ediyoruz. Havayı zehirle dolduran icatlardan bahsedildiğini işitiyorsunuz:

Bir gün gelecek millî müdafaanın temeli, havanın müdafaası olacaktır.

Yeni harbler kimya lâboratuvarlarında hazırlanmaktadır. Hamburg'daki gaz kazasını okumuşsunuzdur. Milletler Cemiyetinin bir tetkik heyetinin raporunda, havanın girdiği her yere girerek insanı zehirliyen tertipler keşfolunduğundan bahsedilmektedir.

Havasız yerde yaşamak imkânlı olmadıkça, bir gün uçaksız vatan müdafaası düşünülemiyecektir.

***

Uçaksız memleketler, buhar veya barutun keşfinden haberi olmıyan eski iptidai memleketlere benziyorlar. Bu memleketler az zamanda buhar ve baruttan faydalanan milletler tarafından sömürülmüşlerdir. Bir gün havasını koruyamıyanlar, topraklarının anahtarını uçak kahramanlarına teslim edeceklerdir.

Bu tehlike yakın mıdır?

Başlamış olanların kendilerini hazırlamalarına müsaade edecek kadar uzak, başlamamış olanların kendilerini müdafaaya imkân bulamıyacak kadar yakındır.

Biz başlamış olanlardanız.

Sadece teneffüs ettiğimiz, rüzgârında serinlediğimiz, bulutu ile gölgelendiğimiz, yağmurundan faydalandığımız, sessiz, boş ve ehlî kuşlarla dolu hava her bir dalına yılan asılmış, her bir kovuğuna yırtıcılar sinmiş, ilk tabiat ormanları, yabani ve karanlık ormanlar kadar tehlikeli bir unsur oldu.

Uçak demek, zehirin, barutun, ateşin, demirin, kurşunun, güllenin, bombanın, patlama ve vurmanın kanadlanması demektir.

Kuşların bir garip değişme ile, bu medeniyete havada bir benzer yaptıklarını farzediniz: kimbilir kaç yıl sonra, insanlar medeniyetinin manzarası bu olacaktır.

Bu medeniyet içinde iki kanad, bu günkü iki ayak kadar lâzımdır. Uçaksız ülkeler, şimdiki kötürümler gibi olacaktır. Kötürümler vatanı ne kadar müdafaa edebilirse, uçaksızlar vatanlarını o kadar sakınabileceklerdir.

* * *

Türk toprağının korunma cihazlarını tamamlamak zorundayız.

Büyük gemi kalabalığı arasında balıkların acıklı hallerini hiç seyrettiniz mi? Şimdi kanadlanan insanların kalabalığı arasında kuşlar öyle kaldı.

Toprağın iki bin metre yukarısı benzin ve barut kokuyor; insanlar yağmurların üstünde döğüşüyor; bulutlardan demir ve ateş yağıyor: Ebabil masalı gerçekleşti.

Kutuplara, bir şehrin mahalleleri arasında dolaşır gibi gidip gelen, Okyanusu rüzgâr kadar güvenle ve hızla aşan, bir şehri bir kuş gibi boğazlamağa hazırlanan yeni bir kuvvet, uçak kuvveti!

Fakat bu kuvvet yalnız fennin değil, insanın faziletlerinin ve kudretlerinin eseridir.

Toprak ve denizde en iyi döğüşmüş olanlar, havada da en iyi savaşanlar olacaktır. Hava döğüşken ve asîl Türk Milletinin hükmedeceği meydandır.

Türkün kanadlanması, Türkiyenin kuvvet ve eğemenliği için yeni bir devrin başlangıcı olacaktır.

30 ağustos 928

Zepelinin Geçişi

BÜYÜK hava gemisi dört gün kara bulut dalgaları içinde, sağanak ve fırtına ile dövüşerek, yırtılarak, kopararak, Atlas Okyanusunu aştı, altmış yolcusu ile Newyork'a yanaştı. Hareket günü havanın bozuk olduğundan bahsedildiği zaman, gemi kaptanı, "—Daha iyi, diyordu, biz de böyle istiyorduk!„ Artık tecrübe ve spor değil deniz ve kara seyahati kadar emin bir hava seyrüseferi tesis etmekti.

Şimdi hatırıma 1913 baharında Bükreş üstünde küçük bir Bleryo ile uçuşum geliyor: O kuşla bugünkü Okyanus kartalı arasında yelken ve buhar arasındaki fark var: Hiç şüphe yok, sekiz on sene sonra hava gemileriyle seyahat ederken gözümüze kara ile deniz, bizi manzarası ile yoran iptidai unsurlar gibi görünecektir. Bir zamanlar deniz milleri ve demiryolu kilometreleri içinde kaybettiğimiz vakte acıyacağız.

Dört gün dört gece hava, bulutları arasında akşam, bulutlar üstünde gün doğuşu!: Çağdaş insan tabiata dönerek onu haklı bir gurur ile süzebilir. Vahşi ve esrarlı havayı bütün unsurlar gibi kendine itaat ettiren havacı, asrın en yüksek şan ve şerefidir. Cesaret ve fen elele vererek tabiatın fethini tamamladı.

Türk fen ve cesaretinin rolünü görmek isteriz. Bizi henüz hava tanımıyor. Hava deniz gibi güç beğenir değildir. En büyük rol paranın değil, zekâ, kahramanlık ve kabiliyetindir. Genç Türk havacısı milletlerarası hava faaliyetlerine katılmalıdır.

Büyük hava gemisinin Okyanusu aştığını işiten Türk vatandaşları, henüz Ankara ile İstanbul arasında bile hava yolu olmadığını düşünerek mahzun oldular. Ve şüphesiz bir evelki cümlemizi okurken, "—Daha kendi hâvamızda bile görünmiyoruz, nerde kaldı öteki havalar?„ diye düşünmüşlerdir. Bu Türk hava yolları meselesi hakikaten süratle hallolunacak dâvalardan biri olarak karşımıza çıkıyor.

31 birinciteşrin 928

Bizim Kanadımız

KARA ve deniz, sıcak, soğuk ve ılık bütün karalarla, iç ve dış bütün denizler, dağ, düz ve su, bu unsurlardan hiçbirinin şiiri ve tarihi Türk'süz ne anlaşılabilir, ne yazılabilir.

Tek bir iklim ve onun toprağı, tek bir kıyı ve onun engini, Türk destanının zindanı olmamıştır.

Türk destanı, ucsuz bucaksız bir sestir. Hiçbir kalıp'ta donmamıştır. Bu ses, bir yürüyüş, bir akış, bir kaynayış sesidir. Bu destanda güneş, buz, kum, kaya, orman ve bozkır, hiçbiri ekzotik değildir. Bunca tezatlar arasında yadırganmıyan en iyi madde, Türk'tür.

Kanadlı Türk bir güvercin olamaz. Türke takılan kanad, ancak, bir kartal kanadı olarak büyüyebilir. Yerli hava: emekleme havası, millî hava: deneme havası, fakat Türk kartalının asıl havası: yeryüzü havasıdır. Türk kanadı, Türk eyerinin ve Türk yelkeninin büyük destandaki türesini güdecektir. Bu kartal Kutup buzuna konacak, Afrika çölünün kum dalgalarını ürpertecek, Okyanus enginlerine doğru süzülecektir.

Genç kartallar her yıl bayramlaştıkları zaman birbirlerine büyük İsmet'in sözünü hatırlatacaklardır:

— New-Yorktan İstanbula gelen Amerikan kanadının ziyaretini henüz iade etmedik!

İki kanad, Türk uçağında yalnız en sağlam gövdeyi değil, en yılmaz kalbi de buluyor: Çünkü ne denirse densin, bu cihaz, bugün, bütün cihazlardan fazla insanın maddi ve mânevi kuvvetlerine dayanmaktadır.

1 şubat 933

Binlerce Kanad

TÜRK Hava Kurumunun 6 ncı kurultayında sayın Başbakanımız, 1935 yılının başlıca söylevlerinden birini vermiştir. Gazetelerde hemen bir sayfa yer tutan bu söylevin, hemen bir satırını bile kaldıramazsınız. İçinde öyle cümleler var ki onları yalnız hayal meyal hatırda tutmak değil, ezberlemelisiniz.

Başbakanımız diyor ki: "*Evinizin çatısı açıktır ve size hiç kimse havanın daha ne kadar zaman yağmursuz geçeceğini söyleyemez!*"

Büyük Harbin ilk günlerinde bile havacılık henüz bir spordu. Kullanan taraf için habercilik gibi işlerde çok faydalı, fakat karşı taraf için, harb silâhı olarak, o kadar tehlikeli değildi. Bugün mesele büsbütün başka türlüdür: Bir ada ve kıyı devleti için donanma, bir kara devleti için top ve tüfek ne ise, bugün, her devlet için kanad kuvveti odur. Denizde dar boğazlar, çetin girintiler, karada sarp dağlar, nehirler bir dereceye kadar, sürsalı güçleştirir ve savgayı kolaylaştırır. Hava için böyle birşey yoktur. *Her hava birdir.* Hiçbir inişi çıkışı, hiçbir dağı deresi, nehri batakhğı, ve hiçbir yerinde barınağı olmıyan dümdüz bir toprak! Burada yalnız kuvvet ve tekniğinize güvenebilirsiniz.

Havada son hız denemelerinin 500 kilometre üstünde döndüğünü hatırda tutunuz. Bir ordu düşününüz ki bütün tüfek, top ve tankları ile Türkiye'yi hergün bir defa dolaşabilir! Eskiden rüyalarda bile görülmiyen bu tehlike, asrımızın havasında bir hakikat olmuştur.

Sayın Başbakanımız diyor ki:

"*Havanız açıktır. Size en aşağı 1000 kanad lâzım. Şimdi 200 kanadınız var. Her tek kanad yılda 30,000 liradır. Demek ki rahat nefes alabilmeniz için havanıza 30,000,000 lira vereceksiniz. Siz vereceksiniz, diyorum. Çünkü bütçesini memleketin en az yaşama ihtiyaçları ile ucuca getiren hükümetiniz, bu parayı veremez. Vergileri artırmak değil, azaltmağı düşünüyoruz. Bütün yurtdaşların yurt tehlikeye düştüğü zaman, varını yoğunu severek harcadığını bilirim. Size yurdu tehlikeye düşürmiyecek bir çare gösteriyorum:*

Türk Hava Kurumu'na yazılınız ve ona geliriniz nispetinde yardım ediniz.„

Bu yardım, orta halli bir aile için, yılda 20 liradır.

Bir anda herşey yerine hergün birşey!

Sayın Başbakanımız her Türk'ü rahatsız edecek bir haber verdi. "*Tehlikedesiniz!„* Bir de yol gösterdi: *Her ay sigaranıza verdiğinizin onda birini Türk Hava Kurumuna veriniz.!„*

Hemen organize olmak lâzımdır: her yerde herkesi Türk Hava Kurumuna üye yazdırmak, herkese Türk kanadı için kazancına göre birşey ödetmek!

Bu sessiz, bahar havasının, bir gün, başınız üstünde bir yanardağ gibi tutuştuğunu, evinize, bahçenize ve tarlanıza lâv yağdığını gözönüne getiriniz. Sizi böyle bir felâketten ancak ve en aşağı 1000 Türk kanadı kurtarabilir!

Hayır, binlerce kanad!

Yılda gücümüzün son haddine kadar!

Ve bunları elde edinciye kadar, rahat uyumamak, yarına güvenmemek!

1 temmuz 935

Kartal Kanadı

GEÇENLERDE Türk Hava Kurumu yeni üyelerle birkaç aylık para yardımının bir listesini neşretti. Sayın Başbakanın çağrısına yurdun her tarafından, akınlarla, koşulmakta olduğunu görüyoruz. Şunu söylemek isteriz: Bu akın hiçbir üye sayısında ve para yekûnunda durmıyacaktır. Çünkü Anadoluya kafes kuşu değil, kartal kanadları takacağız. Ne Türk kanadına ne de kanadlı Türke başka ad veremeyiz. Asya ile Avrupayı birleştiren bu toprak ve sularda, barış ve dirlik, Türk kanadının gölgesinde devam edebilir. Hava kuvvetlerimizi, Kemalistler hızı ve hamlesi ile, süngü ve namlu kuvvetlerimizle ayarlamalıyız.

Yeni harblerde, şehre ve cephe gerisine ölüm havadan yağıyor. Demiryolu, köprü tarla ve fabrika kanad güveni altında bulunmazsa, ateş boyunu nasıl besliyebiliriz?

On binlerce genç uçmağı öğrenecektir. Hakikatta kanad kuvveti, en soğukkanlı cesaretin kuvvetidir. Öz, maya, cevher bu cesarettir. Biz onu arıyacak değiliz. Ona yalnız vasıta ve teknik imkânlarını vereceğiz.

Yeni harbler, ateş boyunda bekliyen kahramana göğsünden değil, anasından, babasından ve çocuğundan salıyor. Kanad, cephe gerisini harp bölgesi içine almıştır.

Hava güvenini elde etmek için hiçbir şeyimiz, hattâ paramız eksik değildir. Biz en büyük devletlerin uçak sayısına yetişmeğe değil, ancak kendi müdafaamızı organize etmeğe çalışıyoruz. Barış unsuru olabilmenin çaresi, harb için tehlikeli olmaktır.

Bugün harb uykusunda Türkiye rüyası gören hiç kimse yoktur. Böyle bir rüya, ancak bir hastalık kâbusu olabilir. Mesele Türkiyenin, güven dâvasında, dünya devletlerinden hiçbirinden geri kalmaması meselesinden ibarettir. Türk Hava Kurumunun yeni üye ve yardım listelerinde, binlerin milyonlara çıktığını görmek istiyoruz.

1 ikincteşrin 935

Bizim Dâvalarımız

HİÇ şüphe yok ki bizim şefimiz, ve onun biri hükümet, biri ordu başındaki iki büyük arkadaşı, cumhuriyetin ilk on yılı içinde bütün dünyaya şu hakikatı tasdik ettirdiler: “Türkiye sınırları içinde Türk ordusu ile mücadele edilemez„.

Türk ordusunun kuvvetlenmesinden, barış ve sükûn dostlarının derin bir hoşnutluk duyduklarına şüphe yoktur: Çünkü biz ancak millî müdafaamızı sağlamak için hazırlanmaktayız. Hakikî harb tehlikesi ise, millî müdafaalarını sağlamamış olanların başkalarında uyandırdığı kolay zafer ve fetih iştahından geliyor.

Millî müdafaalarını sağlamış olanlar, eğer kendi bölgelerinde barışı korumak için kuvvet ve azimlerini birleştirirlerse, bir taraftan harbi zorlaştıracak veya imkânsızlaştıracaklar, bir yandan da dünyada barış nizamının kurulmasına çalışan politikacıların ve cemiyetlerin muvaffak olmasına hizmet edeceklerdir.

Kara ve deniz müdafaamız kadar, hava müdafaamızı da az zamanda, güven altına almak zaruretini Atatürk bize millî düstur olarak verdi. İsmet İnönünün, 1935 yılının başlıca hâdisesi olan havacılık nutkunu hatırlarız. Şimdi de Atatürk, bizi Türk havasında kanad şebekesini tamamlamağa çağırıyor.

Kurtuluş harbinin muzaffer Başkomutanı ve onun garp cephesi komutanı eğer bize millî müdafaa için bir vazife verirlerse, bu vazifeye göz yumarak inanmamız, bu vazifemizi yapmadıkça rahat uyumamaklığımız lâzımgelir. Kanadla karşılaşmıyan düşman uçaklarının seferberlikleri nasıl felce uğratabileceklerini artık biliyoruz. Bir harb vaktinde şimendiferlerimiz, fabrikalarımız, cepheyi besliyecek olan bütün organizmamız, Türk kanadlarının gölgesi altında işliyebilir. Damı açık olan evin duvarları Türk ailesini istediğimiz gibi koruyamaz.

Uçaklar, hakikî kuvvetler haline gelmiştir. Havacılık daha Büyük harbde, 1913 te olduğu gibi, en büyük tehlike kendisi ile uçmak olan spor tecrübesi olmaktan çıkmıştı. 1918 ile 1935 arasında havacılık, Büyük Harb havacılığı ile kıyas edilemiyecek kadar

ilerlemiştir. Öyle ki hava müdafaası, artık kara ve deniz müdafaaları ile bir arada ve bir ehemmiyette düşünülmek gereken bir iş olmuştur.

Türk havasının korunması için İsmet İnönünün milletten istediği fedakârlık; asla ağır değildir: Havamız güven altına girdiği gün, bu memleketi kaplıyacak olan huzur ve sükûnun bu kadar ucuza temin olunabilmesine teşekkür etmeliyiz. Biz bir vatan inşa ediyoruz; nüfusumuzu 20 milyona doğru artırmağa uğraşıyoruz; yurtta endüstri kuruyoruz; sularımız, yollarımız, raylarımız, elektriğimiz, sıtmamız, kuraklığımız, çıplaklığımız, tarlamız ve yuvamızla uğraşıyoruz. Bunların hepsi barış devri ise, millî müdafaanın eksiksiz olmasına bağlıdır.

Barış dâvası güdenler harb dâvası güdenler kadar hazır olmalıdırlar. Hırslar ve ümitler bir daha Türkiye üzerine dönmek cesaretini bulmamalıdırlar.

Hükümet bize: "Havanız güven altındadır!„ deyinciye kadar, elimizden geleni ve gelmiyeni yapmağa savaşmalıyız.

15 ikinciteşrin 935

Makina Gençliği

ANKARA ufuklarında, sık sık, Türk çocuklarının paraşüt açtıklarını görüyoruz. Genç kanad, uçmağa alıştı: hiçbir Türkün cesaret ve azminden şüphe etmeğe hakkımız yoktur. Ona teknik imkânlarını hazırlamak lâzımdı. Bu imkânları memleket ölçüsünde büyültünüz: havamızı kanad kapladığını göreceksiniz.

Geçenlerde bir Alman gazetesi, Etimesut köy mektebi ile bir Alman köy mektebinin, yanyana resimlerini neşretti. Eğer altlarını okumazsanız, iki mektebe ait resimlerin bir çoğunu birbirine karıştırabilirsiniz. Yalnız iki mektebin sınıf resimlerinde bir fark var: Alman sınıfı makinalıdır. Bu sefer Nasyonal-sosyalistlerin bazı mekteplerini gezdiğim vakit, dikkatime çarpan şey, hemen hepsinin bahçesinde eski bir otomobil görmekti. Yirminci asır çocuğunun eli, kitapla birlikte makina tutmalıdır. Yazımızın başındaki makina gençliği, şimdi her yerde bir hakikattır.

Çünkü tarlalar, sokaklar, evler, ordu, bütün hayat makinalaşmıştır. Makinanın ise şiir derinliğine varan kuvvetini, uçak temsil eder. Eski asırlar yürürdü; on dokuzuncu asır koşmağa başladı: yirminci asır uçuyor.

Cumhuriyetin havacılığa verdiği ehemmiyetin ne kadar büyük olduğunu, başvekilin hep hatırda tuttuğumuz sözlerinden daha iyi ne anlatabilir. O bize, gökleriniz kanatlanmadıkça rahat uyumayınız, diyordu ve uçaksız memleketi, damı açık eve benzetiyordu.

Ordunun hava müdafaası için neler başardığımız meydandadır. Geçen yıl *Türkkuşu* ile gençliğimize kanad terbiyesi vermeğe başladık. Şimdi hükümetin sivil havacılığı yeniden esaslı olarak kurma teşebbüsünde bulunduğunu biliyoruz. Bunların son ikisi birincisini tamamlıyan ve hava ordusuna kanad safları hazırlıyan teşebbüslerdir. Avrupa memleketlerinden çoğu sivil uçak seferlerinden bir çoğunda hava ordusu hazırlığından gayri bir şey düşünmemektedirler. Zararla işliyen hatları tutmak için hükümetlerin ileri sürdükleri mantık, dış havalara alışkın kanadlılar yetiştirmektir.

Diğer taraftan uçak seferlerine alışıldığı vakit nakil sürati ile memleket hayatı üstünde derin bir tesir uyandığını ve bütün ötekiler gibi, bunun da bir kazanç vasıtası olduğunu da düşünmek doğru olur. Birleşik Amerika Cumhuriyetlerinde uçaklar geçen sene 750 bin yolcu taşımışlardır: bu yekûn 934 yılına göre yüzde 61 fazladır.

Havamızın müdafaa ihtiyacı ne kadar büyükse, geniş Türkiyenin sürate ihtiyacı da büyüktür. Uçak seferleri, Türkiyede, haftaları saatlere indirecek, hattâ belki, mevsimlerde bazı bölgeler arasındaki temas imkânsızlığını ortadan kaldıracaktır. Bundan başka, halk uçmak fikrine ısınacak, uçak, herkese basit taşın vasıtaları arasında görünmeğe başlıyacaktır.

1 mart 936

Hava Kurbanları

ACABA niçin ben bile yazımın başına *hava kurbanları* kelimelerini koydum? Niçin onlara *kurban* veya *şehit* adını veriyoruz?

Hakikatta onlar Yeniçağ Türklüğüne hava yollarını açan kılavuz-kahramanlar değil midir?

Hava, insana teneffüs için lâzım olduğu kadar, yirminci asır milletlerinin de havacılara ihtiyacı var. Uçağın ehemmiyeti yalnız, ülkeleri ve cemiyetleri yaklaştıran en büyük sürat vasıtası *üçüncü unsurun* fetih aleti olmasında değildir. Uçak, millî müdafaalarda, memleketleri tek bir harp cephesi haline koymuştur. Taarruz başladığı zaman, ateş ve ölüm, ateşe ve ölüme karşı müdafaa, vatanın her köşesindedir. Düşman için ne aşılmaz dağ, ne geçilmez batak, ne erişilmez mesafe kaldı. Kara cephesini besliyen bütün kaynaklar, buğday siloları, taşıt kolları, fabrikalar, hepsi hava hücumlarının hükmü altındadır. Ya bir memleketi nesi var nesi yoksa, hepsi ile, yeraltında inşa edip işletmek yahut kanadlamak lâzımgeliyor.

Uçak, emperyalizmin ihtiras hudutlarını, hızı ve tesiri nispetinde genişletti. Yelkenle yola çıkan emperyalizm şimdi uçuyor. Eskiden düşman topu erişimindeki emniyetsizlik, şimdi kanad mesafesine büyümüştür. Ve Kanad mesafesi Nevyork-İstanbuldur.

Uçağın *büyük harb*deki ehemmiyet derecesinin, 1918 den bugüne kadar ne başdöndürücü bir hızla artmış olduğunu görüyoruz. Şimdi bu vasıta, zırhlı batırabilecek bomba taşıyabiliyor. 1950 [1] de hücum kıtalarının havadan noklolunduğunu görebiliriz.

Her memlekette hava fethinin ilk kılavuz-kahramanları, kurban düşmüşlerdir. Bütün tecrübeler, onların fedakârlık ve özverisi üzerinde yapılmıştır. Bizi yirminci asrın kanadlı milletleri sırasına koyanlar, Türk havacılığı için ölenlerdir. Onlar tarihte en büyük kara

[1] Yeni Cihan Harbinden dört yıl önce yazdığım bu yazıda on yıl yanılmışım!

ve deniz kahramanlarının çocukları idiler: bu kahramanlığa ilk hava fethi destanlarını onlar ilâve ettiler.

Her yeni harb vasıtası ve tekniği, ancak Türk milletinin öncesiz ve sonrasız kahramanlığını bir daha ispat ettirici bir vesile olabilir. Toprağımızın her karış yeri gibi, havamızın her teneffüslük parçasını nasıl müdafaa edeceğimizi tecrübe edecek bir düşman cesareti çıkamıyacağı zannetmek isteriz. Fakat eğer böyle bir delilik olursa, Türk havacılığının kurbanları, canlarını boş yere feda etmediklerini göreceklerdir.

15 mayıs 936

Kanad Dâvamız

TÜRK Hava Kurumunun 935 çalışma yılı hakkındaki raporunu okuyanlar, şüphesiz memnun olmuşlardır: üye sayısı 272.000 e, gelir 4,998,447 liraya varmıştır. Memnundan daha ileri bir kelime kullanmak istemeyiz. Çünkü Türk kanadı, bu vatanın tam hava güvenliğini koruyuncıya kadar, her rakam azdır.

Biz Trakya ve Küçükasyada yeni bir devlet yapısı ve yeni bir millet kültürü kuruyoruz. Bir kelime ile, bir medeniyet inşası içindeyiz. İşe başladığımız şartlara göre, böyle bir cesaret, ancak şerefli bir ırkın yaratıcı iradesinden gelebilir. Bu irade, inşacılık ve başarıcılıkta ne kadar insani ise, eserini uzak yakın, bilinir bilinmez, tek ve toplu, bütün tehlikelere karşı müdafaa etmek bahsında o kadar kesin ve tamdır. Geçmiş idarelerin bu idareyi zaıfa uğratan bütün kötü mirasları tasfiye edilmiştir. Yüzde yüze yakın bir kan ve kültürsüzlüğü içinde, yüzde yüz bir şeref şuuru ve devam aşkı ile, barış davasına samimi bir dayanç olduğumuz kadar, her çeşit taarruz ihtiraslarına karşı kıpkızıl bir tehlikeyiz. İmdi millî müdafaa kuvvetlerimiz, Türklük ve medeniyet tarihleri, ancak onların fedakârlığı ile varolduğumuz hürriyet kurbanlarının hâtırası karşısında, gelecek nesillerin hayat ve saadeti için vermiş olduğumuz sözü yerine getirmekliğimizi sağlıyan bir hadde çıkacaktır. Güç olan, millî müdafaanın başlıca ve en büyük unsuru olan kayıtsız ve şartsız müdafaa azmini tutabilmektedir. Onu zırhlamak, silâhlamak ve kanadlamak o kadar zor değildir.

Yarın ne olacağını kestirmek bizim elimizde midir? Onu şimdilik hiçbir tarafta bilen de yoktur. Fakat denizimizi, karamızı, ve havamızı, yarının tehlikelerine karşı, korumak ve her türlü ihtirasların rüyasından yurdumuzu çıkarmak, ve böylece hiç olmazsa, kendi bölgemizdeki insanlık parçasının huzur, güven ve çalışması için inanca bulmak elimizdedir.

Türkiye'yi kasdeden hiçbir hususi tehlike olamaz: ancak umumi bir tehlike havası vardır. Ufuk karardığı vakit, yağmur ihtimalini düşünerek hazırlanmaktan gayri ne yapılabilir?

Fransa gibi, en büyük hava ve kara ordusu ve başlıca dünya donanmalarından biri kendisinin olan bir imparatorluk; 160 milyon nüfuslu, barışlık kuvveti iki milyona yaklaşan azametli dostumuz Rusya; denizler hâkimi, zengin İngiltere, eğer bütün bunlar bir emniyet tehlikesinden bahsederler, eğer yalnız İngiltere hava bütçesini 250 milyon Türk lirasından fazlaya çıkarırsa Türkiye barışçılık kırtasiyeciliği ile vaktini kaybedemez.

Yalnız harbe karşı millî müdafaalar tehlikesidir ki harp tehlikesini önliyecektir. Millî müdafaa hazırlıkları tamamlandıktan sonra, hakiki barışçılığa, millî müdafaalar her bakımdan cihazlandıktan sonra, hakiki silâhsızlanmıya sıra gelecektir.

Hava; Türk kahramanlığının ancak yeni bir mucize sahası olacaktır. Karada aslan olan, havada kartaldan başka ne olabilir?

Bütün Türkiye'nin gençliği gerekeceği zaman için, kanatlarını büyük uçuşlara hazırlamalıdır.

Türk Hava Kurumu 1937 senesinde bize en iyi senenin 1936 olduğunu söyleyecek, ve hiçbir yıl ötekinden daha zayıf olmıyarak, hava müdafaası davamız başarılacaktır.

1 haziran 936

Devlet Hava Yolları

KUVVETLİ bir yolcu uçağının koltukları üzerinde İsmet İnönü, sayın hanımı ve çocukları, sonra Bayındırlık Bakanı: bu fotoğrafı görenler şüphesiz hayret etmişlerdir. Övünülecek şey uçağın üç tarafındaki üç kelimelik yazıdadır: *Devlet Hava Yolları!*

Bu kuvvetli uçaklar İstanbul, Ankara, İzmir ve derece derece diğer başlıca Türkiye merkezleri arasında muntazam hava seferlerini açacaklardır.

Hergün gazetelerde okuyoruz: Eden uçakla Cenevre'den Londraya döndü; yahut İtalya Propaganda Bakanı uçakla Doğu Afrikasına gitti, veya Badogliyo Adisabab'dan uçakla Romaya hareket etmek üzeredir. Fakat bir de Türkiye'den çıkarsanız, hele Almanya gibi kesif nüfuslu ve yüksek teknikli memleketlerde uçağın tramvaylaştığını görürsünüz. Uçak yolculuğu sporluk olmaktan çıkarak, normal taşıtlar haline gelmiştir. Denizde olduğu gibi, hava vasıtalarının korkunç düşmanı olan sise karşı bile uçakları telsizle istasyonlardan idare etmek çaresi bulunmuştur.

Sivil havacılık, bundan başka, uzun mesafelerde devamlı uçaklarla o memlekete en tecrübeli ve usta pilotlar yetiştirmeğe yarıyan bir mektep olmuştur. Sofyadan geçerken Varşova - Atina tayyare yolcu acentasına sorduğum sualin cevabını gene hatırlıyorum:

— *Kâr mı? Hayır, kazanmıyoruz. Fakat Lehistan millî müdafaasına uzak ve yabancı havada uçmağı öğrenen pilotlar yetiştiriyoruz!*"

Bu sırada havada görünmeyen ileri millet olur mu? Bilhassa Türkiye ki, bir ucu öbür ucundan, şimendiferle bile çok uzaktır; yollarının tamamlanması uzun seneler ister. Bu memleketten uzaklık ve ayrılığın bütün mahzurlarını hava vasıtasından başka ne ile kaldırabiliriz? Hava yolu, her bakımdan yuğurmakta olduğumuz coğrafi ve millî birlik savaşında yardımcımız olacaktır.

Birgün Türk kanadının, Türkiye ile Balkanları, nihayet daha uzak ülkeleri birbirine bağladığını göreceğiz. Gene bu nesil birgün bu uçan tayyarelerin bir köşesinde şu yazıyı da görecektir:

"*Türkiyede yapılmıştır!*"

15 haziran 936

Alınacak Dersler

HABEŞ harbi başladığından beri hemen herkeste şu merak vardır: acaba uçaklar denildiği kadar tesir gösterebilecek midir? Ağır masrafları ve tehlikeleri nispetinde netice alabilecekler midir?

Gerçi Habeşistan böyle bir tecrübe için elverişsiz memleket idi: İleri ve kalabalık şehirleri, fabrikaları, köprüleri, demiryolları, elektrifikasyon merkezleri yoktur. Ve eğer politika sebepleri olmasaydı, İtalyanlar bir tek Habeş demiryolunu çoktan tahrip etmişlerdi.

Bütün bu aksi şartlara rağmen uçakların büyük rol oynadığı söz götürmez. Telgraflara göre Habeşliler gündüz harplerini hemen hemen bırakmışlardır. Göze görünür yerlerde ne yürüyüş, ne de toplanış yapabilmektedirler. Halk, harp cephesinden çok uzak bölgelerde bile, rahat değildir. 20,000 nüfuslu Dessie bin bombayla tahrip edilmiştir. İmparatorun bulunmukta olduğu bu şehri müdafaa eden tayyare topları hemen hemen hiçbir netice alamamışlardır.

Fakat Habeşistan modern bir organizma olmadığı için, bu hücum ve tahripler, millî müdafaayı felce uğratmıyorsa da, harp zararlarını tahammül aşırı arttırmaktadır. Bir mütehassıs olmıyarak, telgraf ve cephe mektuplarından anlıyabildiğimiz bu kadardır. Meselenin, tabii olarak, bizim gözümüzden kaçan hususiyetlerini ve daha derin tahlillerini askerlere bırakmamız lâzımgelir.

Vilyam Sted: "Eğer tayyarecilik bu hızla ilerliyecek olursa, Avrupa harpleri birer gece sürecektir!„ diyordu. Gerçi Habeşistan tecrübesi, bu korkunç, devirden henüz uzakta olduğumuzu gösteriyor. Fakat şu nokta üzerinde ısrar edebiliriz: Eğer bir memleket modern cihazlarla donanmışsa, eğer bir memleket raylarını döşemiş, bacalarını kurmuş, şehirlerini büyültmüş, nakil yollarını yapmış, ve millî müdafaasını, vatanın bütün vasıtaları ölçüsünde, külleştirebilmişse, kendini koruyabilmek için havadan gelecek hücumları, havadan karşılamak zoru altındadır. Köprülerini, fabrikalarını, gündüz hareketlerini, şehirlerini, toplantılarını millî kanadın gölgesi

altında tutmıyanlar pek çetin bir imtihan karşısında kalacaklardır. Tayyarecilik, ağır bombalarla uzun mesafelere gidip gelmeği, emniyet altına almıştır. Sürat, hemen hergün artmaktadır.

Hava müdafaası şartları, her memleketin yukarıda vasıflarını gösterdiğimiz organizmasının hususi şartlarına göre, daha pahalı veya daha ucuz, daha güç veya daha kolay olabilir. Bu şartlar Büyük Britanya adaları ile İspanya, Almanya ile Küçükasya arasında bir değildir. Ve henüz o kadar kesifleşmiyen büyük merkezleri biribiriyle omuz öpüşmiyen memleketlerin lehindedir.

Her ne de olsa Sayın Başbakanın geçen seneki çağırışına daha gönülden kulak verelim. Tayyarelerimizin sayısı eksilip artabilir: Ancak binlerce genç, az zamanda, kanadlanmağı ve havada istediği gibi oynamağı öğrenmelidir.

Birincikânun 936

İnsanlık Asrı

GAZETELERDEKİ istatistiği görmüşsünüzdür: Uçuş saati: 20,000, bomba: 10,000 ton, mitralyöz atımı: 300,000! Yalnız gaz havadisi yok!

Cicika yıkılmıştır; Harrar harabolmuştur. *Tahribi harabat!*

Prince de Galles'in benzetişi olan zavallı Duc de Harrar!

Yüzü yanmış olanların [1] memleketinde, yirminci asır insanlığının suratı pek de ak çıkmıyor. Orada, yalnız, etleri çürüyüp dökülmüş olan kemikler beyazca duruyor.

Gerçi daha eskiden ordu arkalarını sağlama almak için şehirler yakılıp halkı öldürülürdü. Şimdi öğleden önce 8 de gelen hava misafirleri yeni yangın ve öldürüşmelere başka ad takıyorlar: harbi çabuk bitirmek! Hattâ Ludendorf, yirmi dört saat içinde düşman memleketin bütün şehirlerini, kasabalarını, köylerini, şoselerini, demiryollarını ve köprülerini uçuruverip, insanların 1914 te olduğu gibi, uzun müddet ıstırapta bırakılmamasını tavsiye ediyor. Harbin en son insanileştirilme plânı budur.

İmdi bu derece insani muamele görmek istemiyen milletlere var hızlariyle kanadlanmak düşüyor. Bununla yalnız askerî havacılığı kasdetmiyoruz: millî kanadlanma!

Avrupa memleketlerinde olduğu gibi, memleketinizin neresinde dursanız saatte veya iki saatte bir kanad sesi duymalısınız. Hava, bugün her vakitten fazla, yaşamanın başlıca şartları arasına girdi.

1936

---

[1] Ethiopien'in ilk lûgat mânası bu imiş.

Beşinci Silâh

UÇAĞA bu vasıf, Etyopyayı fetheden Mareşal Badoglio tarafından verilmiştir. Mareşal diyor ki:

"... Beşinci silâh bütün harp süreğince büyük imkânlar meydana getirmiştir. Bu silâh daha harekâtın başlangıcında, Habeş kuvvetlerinin seferberlik teşkilâtını altüst etmiş ve Habeş kıtalarının erzak ve mühimmat ile beslenmelerini güçleştirmiştir. Korkunç bir hava kuvvetine sahip olan düşmana karşı hava üstünlüğü kazanmak, en başta gelen en ehemmiyetli bir noktadır..."

1936 da, Avrupa'da, yalnız Sovyet Rusya, Almanya, İtalya, İngiltere ve Fransanın hava kuvveti 11.900 tayyareye çıktı. Almanya bu sene her tam-cüze bir hava piyade kuvveti ilâve etmiştir.

Geçen yazılarımdan birinde, uçağın bütün memleketi cepheleştirdiğini yazmıştım. Ondokuzuncu asrın *silâhlı millet* sözünü, yirminci asrın *cephe-memleket* hakikatı ile tamamlamak lâzımgeliyor.

Koynunda torpili ile, yedi yüz kilometre süratle, başaşağı zırhlı üstüne hücum eden, yahut bir uçar istihkâm gibi, topları ile fabrikalar, köprüler, silo ve depolar üzerine yürüyen, kıtalarınız ötesine paraşütle kıtalar indiren ve her gün baş döndürücü bir hızla ilerliyen bu korkunç vasıtaya karşı, tek tedbir, hava müdafaasından ibarettir. Her müdafaa gibi, bu müdafaanın da esası *kemiyet*'te değil, *keyfiyet*'tedir: iyi uçar, cesur ve üst havacı!

Uçak sayıları beş bine çıkan Sovyet Rusya, fabrika işçi guruplarının rehberliği ile, 150.000 tayyareci yetiştirmek gayesini gütmektedir.

Yalnız müdafaa için hazırlanmak kâfi değildir. Harbeden düşman, size hücum ettiği vakit, yalnız uçağını ve havacısını değil, sizin onun memleketine hücum eden uçaklarınıza karşı fabrikalarını, şehirlerini ve her şeyini tehlikye koymuş olmalıdır. Bu da bilhassa bir *keyfiyet* davasıdır.

Hava tehlikesi için maddeten hazırlandığımız kadar, milleti, manen hazırlamalıyız. Etyopya'da uçakların manevi tesiri, maddi tahriplerinden daha fazla olmuştur. Böyle bir hazırlığın başlıca

şartlarından biri, mümkün olduğu kadar çok miktarda Türk vatandaşını, Hava Kurumu ve onun bütün imkân vasıtası ile, havacılığa alıştırmak ve ısındırmaktır. Havacılık edebiyatının aile içinde daimi bir yeri olmalıdır. Türk anaları, çocuklarına ilk defa uçak oyuncağı vermelidirler. *Türkkuşu* meydanları, bilhassa gençliklerin seyran yerleri haline gelmelidir.

Uçakla gün etmeliyiz.

Bizim havamızı korkunç bir hale getirmek için her türlü vasıflarımız vardır: her türlü silâhı yalnız elimizle değil, kalbimizle de kullanmayı biliriz. Her türlü harp vasıtasında Türkün değeri ne ise kanadlı silâhta da odur.

Tehlikeyi öğretmek, milleti yıldırmak değil, onu, hazırlamaktır.

1 ikincikânun 937

Hava Yolu

GEÇEN sene Almanyaya seyahat ettiğimde hava yolundan istifade etmek hatırıma geldi. Sofya'dan, üçü, kırkbeş dakikalık, ve, biri iki saatlik dört hamle ile Berline gidildiğini biliyordum. Yalnız İstanbul'la Sofya arasını trenle geçecektik. İlk his: Şimendifersiz bir memleketten, at arabası ile, ileri bir memleket hududuna geliniz ve orada, sizi yüz kilometre uçuran ray vasıtalarına kavuşunuz.

Kendi kendime:

— Hayır, dedim. Acemilik ediyoruz. Eğer telefon, otomobil, radyo, tayyare, eğer her hangi bir yeni icad olmuşsa, onun bütün memlekete yayılacağını bilmemiz lâzım gelir. Biz Anten'e mahkûmuz; biz kanada mahkûmuz. Bunlar yirminci asrın en güzel mahkûmiyetleridir: Biri bu tiyatrosuz, sessiz memlekete dünyanın bütün sanat merkezlerini bağlıyan, diğeri, yolsuz, (amma ne kadar yolsuz, geçenlerde öğle treninden sonra Ankara'dan Konyaya bir muhabir yollamak istedik. İmkânsız olduğunu anladık!) evet, arasıra felce uğradığı zannedilecek kadar yolsuz memlekette *bu yolu hazfeden*, haftaları saatlere bindiren bu vasıtaları, biz, kendimiz için bulunmuş addetmeliyiz. Bu icatçıların ilk heykellerini Türkiye'de dikmeliyiz.„ diye söyleniyordum.

Sofya'da tayyare meydanına doğru giderken, ilk defa 1913 de uçmuş olmama rağmen, yine içimde az çok heyecan duyuyordum. Şimendiferimiz işleyeli isterse beş asır olsun: eğer bir köylü onu ilk defa görüyorsa, ilk icat zamanının heyecanını duyacaktır.

Bu heyecan bir geriliktir: Bu heyecan havamızın boşluğundan geliyor. Çünkü Sofya'da, Belgrad'da, Peşte'de, Viyana'da halk tayyareye, tramvaya olduğu kadar ısınmıştır. Genç bir kadın, kucağında çocuğu, bir şehirden öbür şehire gitmek için Tünel-Şişli yolcularından daha fazla külfet hissetmiyor. Onlar, tayyare pencerelerinden sağa sola bakmak merakını bile kaybetmişler. Tayyare artık bir vasıta, basit bir vasıta, herkes harcı bir vasıtadır.

İstanbul - Ankara seferlerine başladık. Kâfi değil: Türkiye'yi; Bükreş, Şofya ve Atina'dan dünya hava yollarına bağlıyacağız. Tamamlanan iç şebeke, böylece dış âleme bağlandıktan sonradır ki Türkiye yirminci asrın hareketliliğini elde edecektir.

1 mart 937

Havacılar

EVVELİ gün yüzbinden fazla İstanbullu, her türlü nakil vasıtaları ile, Yeşilköy'e akın etti: Bu hücum sadece, Türkkuşu bayramını kutlamak veya paraşütçüleri seyretmek hevesinden doğmamıştır. Havacılık, millî şevkin başlıca kaynaklarından biri oluyor. Geniş halk yığınları, hayat dirliği için *baca*'ya ne kadar inanmışlarsa, hayat müdafaası için de *kanad*'a o kadar belbağlamışlardır. Genç havacılar, onun için büyük kalabalıkları coşturup kaynaştırmaktadır. Millet, Türkiye güvenliğinin hava piyoniyelerini boşyere selâmlamıyor: bu asrın talii ona bağlanmıştır. En büyük sürat ondadır: barışta ve savaşta kanaddan faydalanmıyanlar, yirminci asır milletleri ile çağdaşlık edemezler.

Bazı Avrupa memleketlerinde uçak seferleri, tren seferleri kadar sıklaştı. Ekspresleri en aşağı yüz kilometre koşan memleketlerde bile uçak kendine bu kadar ihtiyaç hissettirirse, henüz iki hudut arasını bağlıyamadığımız Türkiye için, kanadı, adeta bu memleket düşünülerek icadolunmuş telâkki etmek lâzımgelir.

Nihayet savaş havacılığı dahi, geniş bir barış havacılığına dayanıyor. Genç havacılardan yüzlercesi, binlercesi yurd içinde ve yurd-aşırı uzun mesafelere kanad alıştırmalıdırlar.

Türkkuşu'nun başlıca iyiliği, uçma dâvasını halk yığınlarına ve gençliklere tanıtmak, onları havacılığa inandırmak olmuştur. Kanad, Türkiye'de dahi, artık süs ve spor telâkkisinden uzaklaştı. Bir kara silâhına ne gözle bakıyorsak, onu da öyle muhakeme etmeğe başladık. Bunlar basit hakikatler ise de, milletin şuuru içinde köklenmedikçe millî bir havacılık kurmak hayaldir.

Halk kız ve erkek çocuklarını havaya atıyor: vasıtaya güvenmektedir, ve onun barış ve savaş için ehemmiyetini kavramıştır. Bu şevkten alabildiğine istifade etmeliyiz. Uçmak, her yerde, herkes için, kolaylaştırılmalıdır: bu vazife, bilhassa, dün onbinlerce İstanbullunun bayramını kutladığı Türkkuşu'na düşüyor!

Hava Kurumu bu teşebbüsü önümüzdeki sene bir pilot mektebi ile tamamlıyacaktır. Hiç şüphesiz yakında memleketimizde sivil havacılığın, hususi ve resmî, inkişaf bulduğunu, uçak endüstrisinin kuvvetlendiğini ve tamamlandığını göreceğiz. Bu inkişafı alıkoyabilen, ağırlaştıran her düşünce sakattır: havamıza, karamız kadar yerleşmeliyiz. Onun üstünde dolaşacakların sayısı az zamanda onbinleri aşmalıdır.

16 mart 937

Kanad Sporu

BUGÜNKÜ gençliğin 1871 bozgunundan sonraki nesillere benzer tarafını görüyor musunuz? Onlar melânkolikti. Şimdikiler neşelidirler. Kendilerinde fiil ve hareket zevkı vardır. Kuvvet ve çevikliğe düşkündürler, hüzünlü olmıya ne vakitleri, ne hevesleri vardır.

"Hepsini spor aşkına borçluyuz.

"Mekteplerimiz hapishanelikten ve tekkelikten kurtulmuştur. İngiltere, Almanya ve Şimal memleketlerinde denenmiş olduğu üzere; kız ve erkek çocukları bir arada okutmak zevk ve neşe sebebi olmaktadır...

"Bu gençler, düşmana karşı, nefislerine daha fazla güvenmektedirler„.

Bir Fransız muharririnden hulâsa ettiğimiz bu satırlar, son Osmanlı nesilleri ile yeni Türkiye gençliği arasındaki farkların da bir tahlili değil midir? Bizim çocukluğumuzda usluluğun en iyi belirtisi, *hareketsizlik* idi. « — *Bahçede bile kitap okuyor!*» yahut « — *Tatil günlerini bile kitap üstünde geçirir!*» sözlerinin herkesi gıpta ettiren medihlerden sayıldığı günler uzak değildir.

Kültür Bakanlığının mekteplerimize havacılık dersi koyduğunu işittiğimde bu kıyaslamalara tekrar daldım.

Kanad sporu, enerjiyi ve ruh asîlliğini terbiye eden en güzel spor! Fakat dahası var: Yirminci asır kanadlıdır. On dokuzuncu asırda buharsız ve elektriksiz milletler nasıl zayıflamış, parçalanmış ve esir olmuşlarsa, yirminci asır, havaya kanad alıştırmıyanları affetmiyecektir.

Yeni zamanların kötürümü, *uçmıyan adam*'dır. Mussolini'nin gazeteci arkadaşları, onu uçağa binmek tehlikelerinden korumak için, kendisine ihtarlarda bulunmuşlardı. Mussolini bir cümle ile cevap verdi:

« — *Fakat uçmak lâzım!*»

Onlar, yüzler, binler değil, eski akın tarihlerinin atlı Türklüğü ile, yüzbinlerce kanadlı Türk yetiştireceğiz. Türk mektebine havacılığın girmesi, hayal ve hasreti ile yandığımız büyük gelişmelerin en doğru başlangıçlarındandır.

15 nisan 937

Gökçen'in Kanadı

BİR millet toprağını, sancağını ve hürriyetini kaybedebilir. Bir millet için bunlar ölüm mânasına gelmez. Millî ölüm, kahramanlık ahlâkından uzaklaşmaktır.

Tarih mezarı içinde çürüyüp giden insan ve milletlerin sayısı çoktur: tarihte devam eden hayat, ancak kahramanca bir hayattır.

1919 da Türklüğün bu kahramanlık ahlâkı ile bu ahlâk kendisinde kişilenen Gazisinden başka nesi kalmıştı? Fakat bu maya bütün cihan rağmına, yeni bir devlet kurmamıza yetti.

Atatürk kızı Sabiha Gökçen'de Türk kadınının işte bu kahramanlık ahlâkı kanadlanmıştır. Her tarafta tayyareci kadınların rekorlar ve gösterişler peşinde uçtuklarını görüyoruz. Türk kızı, kanadı bir süs diye almadı: ona ilk fırsatta kahramanlık vazifesi aradı ve buldu.

Gökçen'in kanadı, cihan havasında, Türk kadınının şerefini dolaştırıyor ve onun mukaddes adı üstünden, kara taassubun, asırlarca süren alçak ihtirasını siliyor.

15 haziran 1937

Kırık Kanadlar

CUMHURİYET Bayramı için kanad talimi yapmıya çıkan beş yavru, hava kurbanlarımız arasına karıştılar. Acıları gönlümüzün içindedir: 29 birinciteşrinde her kanad sesi, bize onları hatırlatacaktır.

Türk havacılığının Fetih destanı içinde, yeni zamanların büyük şairi, onların adlarına ebedî mısralar ayıracaktır. Bugün beş yavrunun arkadaşlarına, Fetih eserini daha büyük hızla tamamlamak düşüyor.

Kahramanca hayat, Türk ananesi olmakta devam edecektir. Şanlı vazifeler, ölümle göğüs göğüse, ve nihayet onu yenerek, başarılabilir. Bütün asrın hükmüne ve iradesine rağmen hür olduksa, şeref ve gurur ile yaşıyorsak, ırkımızın bu fazileti yüzündendir. Beş yeni kurbana karşı hakiki saygımızı, kanadlarımızı birkaç misli artırarak göstermiş oluruz. Onların arkadaşları, gönlümüzün ıstırabını kanad seslerinizle avutunuz!

25 birinciteşrin 937

Disiplin ve Metod

NİS'TE, Romada ve Varşovada türlü başarı ve mükâfatlar kazanan binicilerimiz bu sabah memlekete dönmüş olacaklardır. Binlerce İstanbul hemşerisinin kollarında, onları bütün vatan kucaklamaktadır: Milletlerarası yarışmalarda muvaffak olmak her milleti sevindirir. Fakat eğer yarışmalar, bir kahramanlık sanatı ile ilgili olur ve onlarda kazanmak, bir cemiyetin yüksek vasıflarını tanıtmağa hizmet ederse, bu sevinç millî şeref derecesine çıkar.

Binicilerimiz yolda iken *Türkkuşu* gençliğinin de milletlerarası bir rekor kırmış olduğunu haber almıştık, Enternasyonal Hava Federasyonu Reisi Prens Bibesco Türkiyeden dönerken, Türkkuşu için söylediklerinde mubalâğa etmemiş: henüz üç yaşına giren Türk Plânörcülüğü iki kişilik plânörle uzun zaman havada kalmada dünya ikinciliği almıştır.

İki misal hemen hatıra iki kelimeyi getirir: disiplin ve metod!.. Aynı milletin evlâtları binicilikten ve havacılıktan şüphesiz çok kolay spor kollarında, disiplin ve metodla çalışmağı ihmal ettikleri için, bazan hatıra gelmez muvaffakıyetsizliklere uğramışlardır.

Olimpiyatlarda şu ve bu birinciliği kazanmak, bizim için, yalnız övünme vesilesi olmaz. Böyle bir netice alınmak için, sadece spor hünerlerinde olgunlaşmak değil, toplu olarak, ve fert takımının, takım milletinin şerefini düşünerek çalışmak, ve maddi olmaktan çok daha kıymetli manevi vasıflar kazanılmak lâzım olduğunu düşünür ve asıl bundan dolayı şevk ve gurur hissederiz. Metod ve disiplin, milletimize has değerlerle birleştiği zaman, binicilerimizin ispat ettiği üzere, bizden çok daha vasıtalı, çok daha zengin ekiplere karşı kolayca mücadele ediyor ve netice alıyoruz. Acaba niçin öteki spor ve atletizm gençliğinin talii sıfırla yüz arasında, baş döndürücü farklarla değişiyor? Ferdî çekişmeler, sporun içinde kaynaşan spordışı hırslar, asıl maksat, ikinci ve bazan sonuncu dereceye düşüren münakaşalar ve anlaşmazlıklar bir tarafa bırakılabilir, ve spor gençliği dahi, metod ve disiplinle, tek bayrağı şe-

reflendirmek için çalıştırılabilirse, milletlerarası bütün sahalarda kendimize lâyık yeri alacağımıza şüphe var mıdır?

Türk sporunu yeniden nizamlamak ve onun üstünde devlet koruma, nüfuz ve kontrolünü daha genişletmek istiyen partimiz şüphesiz isabet etmektedir. Bugüne kadar bir sürü münakaşalar gelip geçti; şu veya bu meselede şu veya bu tarafın haklı yahut haksız olmasından ne çıkar? Netice meydandadır: hangi faaliyetlerimize metod ve disiplin hâkim olursa, muvaffak oluyoruz. Hangi faaliyetlerimiz bu muvaffakıyet unsurlarından mahrum kalıyorsa, hudutsuz emek, sayısız masraf, hepsi boşa gidiyor değilse de, lâzımgeldiğinin belki yüzde biri kadar yemiş veriyor.

Kazançta olanlardan, kayıptakiler için ders alalım. Ve Türk kuvvetinin dünya kaplar şöhretini yeniden kuralım.

9 haziran 938

Tehlike!

ÇEKOSLOVAKYA buhranı günlerinde Avrupa'da bulunmuş olanlar, her tarafta halk yığınlarının yeni bir hastalığa tutulduğunu görmüşlerdir: *Hava korkusu!* Harb tehlikesi ile eskiden yalnız sınır boylarında veya top erimi liman ve şehirlerde uyanan panik, şimdi bütün memleket ölçüsüne çıkmıştır. Uzunca bir müddet için evlerinden çıkanların ilk işi maske kutularını beraberlerine almaktır.

Bunun boş bir tasalanma eseri olmadığını bilhassa Fransız gazete ve dergilerinin yazılarından anlıyoruz. Başvekil Daladye diyor ki:

"— *Politikam uçak yapmaktır. Fransa'nın kuvvetli bir hava müdafaasına ihtiyacı var. Sayıları, beş bine varıncıya kadar bana dahilî, haricî, sosyal ve ekonomik politikamın ne olduğunu sormayınız: Uçak yapmak, gene uçak yapmak, daima uçak yapmak! Her tarafta, Paris'te, taşrada, şehirlerde ve köylerde, metropolde ve sömürgelerde uçak yapmak ve mümkün olan bütün memleketlerden uçak almak!*„

Çünkü nasıl Hebşistan hâdisesi çıktığı vakit İngiltere donanmasının hazır olmadığını görmüşse, son harb tehlikesi günlerinde Fransa, hava kuvvetlerinin ve uçak hücumlarına karşı müdafaa tedbirlerinin pek zayıf olduğunu anlamıştır: "Birkaç düzine modern bombardıman uçağı, ve daha az miktarda avcı uçağı! Eyimserlerin tahmin ettiğine göre Almanların onuna karşı bir, diğerlerine göre yüze karşı bir! Galiba bu sonuncular haklı idi. Biz ayda 40 ile 60 arasında uçak yaparken, Almanlar bu rakamı 500 e çıkarmışlardır. Bu yekûn, Amerika, İngiliz ve Fransızların hep birlikte yapmış olduklarından fazladır.„

Bazı kimseler uçağın eski bütün harb şartlarını altüst etmeğe ve mutlaka zaferi kazanmağa kâfi gelemiyeceğini ve halkın hava hücumlarından mubalağa edildiği kadar tesir görmiyeceklerini iddia etmişlerdir. Mösyö Daladiye bu fikri reddetmekle beraber, uçak hücumları ve zehirli gazlar hakkındaki milletlerarası taahhütlere itimat etmek doğru olmadığını söylemektedir.

Münakaşa olunan ikinci mesele de, uçağa karşı müdafaa tertiplerindeki noksandır: "Binlerce uçağı, fakat uçak hücumlarına karşı müdafaası olmıyan bir millet, süngüsüz tüfek taşıyan bir askere benzer.„

Figaro gazetesinde bir muharrir diyor ki: "1935 te hemen hemen hiç olmıyan Alman hava kuvveti, bir kaç yıl sonra Avusturya'nın fethini temin etmiştir.

1917 de tek başına bir sulh teşebbüsü yapılırsa, ne gibi toprak verintilerinde bulunulabileceği düşünüldüğü zaman, Hindenburg, kara sınırlarını çizerken 1870 kafası ile değil, uçak kuvvetinin inkişaf şartlarına göre münakaşa edilmek zaruretini işaret etmiştir. Aradan 21 sene geçti; bu zaman içinde uçak üçüncü veya dördüncü derece silâh olmaktan çıktı.

Havayı güven altına almak için yalnız uçak satın alıp biriktirmek değil, her zaman, son sistem uçaklar bulundurmak ve bunları bizzat memlekette yapmak lâzımgeliyor. Son telgrafların bildirdiğine göre, küçük İsviçre dahi, uçak yapımı işinde tâbilikten kurtulmak lüzumuna kani olmuştur: "Şunu da unutmamak gerektir ki tam verimle iş görebilmek için, her uçağa on beşle yirmi arasında usta ve mütehassıs lâzımdır. 5000 uçak hemen hemen yüz binlik makinistler, pilotlar, eletrikçiler, radyocular, fotoğrafçılar, v.s. ordusu demektir.„

Son günlerde gelen başka başka gazete ve dergilerde gördüğümüz bu yazılardan, Türkiye Cumhuriyetinin hava müdafaasına ve onu nizamlama ve kuvvetlendirmeye vermiş olduğu ehemmiyetin ne kadar yerinde ve zamanında olduğunu göstermek için bahsediyoruz. Vatandaşlarımız hava müdafaası davâsına her zamandan daha sıkı ve dikkatli bir surette bağlanmalıdırlar.

"Ben İspanya'da 15,000 kişilik bir şehrin yarım saatte mahvolduğunu gördüm!„ başlığı ile Le Journal gazetesinde Fransızları uyaran bir muharririn bazı müşahedeleri ile makalemizi tamamlayalım: "İspanya'da bulunduğum iki ay içinde hava kuvvetlerinin strateji ve tahrip hususundaki tesirlerine bizzat şahit oldum. Uçak bugün harp silâhlarının birincisi ve en korkuncudur. İki bin nüfuslu bir şehrin kırk uçak tarafından iki dakidada, ve 15,000 nüfuslu bir şehrin elli bombardıman tayyaresi tarafından yarım saatte tahrip edildiğini görmemiş olanlar, 1918 havacılığının ne hale geldiğini tasavvur edemezler.„

27 birinciteşrin 938

Şahitler..

SON harpler, gerek müdafaa ve gerek taarruzda, kanad egemenliğinin ehemmiyeti ne kadar büyük olduğunu isbat etmiştir. Garp cephesinin savaşçıları ancak istihkâmlar arkasında ve kanad altında huzur ve emniyet bulmaktadırlar. Müttefikler zafere ulaşmak için de, bilhassa hava üstünlüğünü elde etmek ve iktisadî baskıyı artırmak imkânlarına bel bağlamışlardır.

Bu sırada Türk havacılığının süratli bir gelişme içinde bulunduğu haberini almak, bizim gibi, bütün vatandaşlarımıza müstesna bir gönül ferahı vereceğine şüphe yoktur. Bu gelişmenin asıl kıymeti de millî olmasından ileri geliyor: havacılık, halka ve gençliğe mal olmuştur. Bize şimdiye kadar pilot ve makinist yetiştiren bir takım tesislerle, bugün gedikli yetiştirmeğe mahsus İnönü yuvası ve daha birçok hizmetler, halkın Hava Kurumundan esirgemediği maddi yardımlarla vücut bulmuştur. İnönü Gedikli Yuvası dört ay süren ilk devrede ordumuza 100 pilot vermiştir. Yeni devrelerde bu adedi iki üç misline artırmak teşebbüsünde bulunan yuva, bir iki sene içinde hava ordumuzun kadro ihtiyacının mühim bir kısmını temin edecektir.

Pilot yetişme devresinin kısalığı bakımından, milletlerarası hava federasyonunun tesbit etmiş olduğu üzere, hemen hemen en ileri safta bulunuyoruz. Bundan başka havacılığı meslek edinip de muvaffak olanların yüzde nispeti Türkiyede 83,5 u bulmuştur: bu mikdar da bazı memleketlerde yüzde 11 den başlamakta olup yüzde 41 pek iyi bir netice sayılmaktadır.

İşte bilhassa göğsümüzü kabartan ve Türk havacılığının geleceği hakkında bizi tamamiyle tatmin eden cihet, havacılık aşkını tamamlıyan bu *millî kabiliyet*tir. Milletlerarası Havacılık Federasyonu Reisi Prens Bibesco demişti ki: "*Havacılıkta Balkanların en ileri milleti sizsiniz. Zaman kaydını unutarak, enternasyonal ölçülerin üstüne çıkarak neticeler almışsınız. Siz, emekleme çağında olgunlaşmışsınız !*„

Dünyanın tanınmış motörsüz tayyare rekorcularından Wolf Hirth'de şöyle diyordu: "*İstanbul'dan Ankara'ya uçarken, İnö-*

nü'nde, Türk havacılığının çok ciddî bir gayretle ileri götürüldüğü kanaatini elde ettim. Plânörcülüğün, memlekete sevinç verecek surette takdir edilmekte olduğunu da Ankara'da bizzat gördüm!„ Bunlara Amerikalı Havacılardan M. Rişard'ın şahitliğini ilâve edelim: "*Ankara'daki Uçak Motör Mektebini ve Etimesuttaki modern tayyare âletlerini, hangarlarını, tedris kısımlarını, depoları gezdim. Hiç mubalâğa etmeksizin, Ankarada'ki mekteple hava tesislerini her bakımdan dünyanın en büyük tesisleri ile kıyas edilebilecek derecede mükemmel bulmuş olduğumu söylemek isterim. Havacılık sahasında sarfedilen büyük emeklerle Türkiye'nin pek kısa bir zamanda dünya havacılığında seçkin yerini alacağı muhakkaktır.„*

Bir Fransız havacısı dahi, vermiş olduğu bir raporda, Türk gençliginin müstesna havacılık kabiliyeti üstünde durmaktadır.

İyi bir havacının vasıfları, esasta, her türlü tecrübeden geçmiş olan millî vasıflarımızdır. Hava dahi, kara ve deniz gibi, en başta cesaret ve kahramanlığa dayanan bilgi, teknik ve idmanın hâkim olabileceği bir erlik meydanıdır. Millî müdafaayı süratli ve yeter teminat altına almak için bütün gayretlerini sarfeden hükûmet ve ordu, birkaç sene içinde, Türk kanadının kuvvetine dayanabilmek bahtiyarlığına kavuştu: havamızı, tam ve katî emniyet kaplıyıncıya kadar hamlemize devam edelim.

1 birincikânun 939

Hava Harbi ve Sivil Halk

YUNAN tebliğlerinden de anladığımıza göre, İtalyan uçakları, bilhassa Korfu'da, sivil halka hayli zarar vermiştir. Bunun sebebi, Korfu ahalisinin hava hücumlarına karşı hiç hazırlanmamış olmasıdır. Eğer İngiltere bu halde olsaydı, şimdiye kadar adalarda yüz binlerce insanın ölmesi lâzımdı. Halbuki nüfus kesifliği ve hava hücumlarının şiddeti ile kıyas edildiği vakit, can kaybı geçen mayısta Türk gazetecileri Londrada iken tahmin edilmekte olandan çok az olmuştur.

İngiltere'de sivil halkı koruyan başlıca müdafaa vasıtası, „Anderson sığınağı" ismi verilen aile siperleridir. Bu siperler, işçi parası veremiyecek olanların kendileri tarafından yapılabilecek kadar basittirler. Son aldığımız bir İngiliz mecmuasındaki Anderson sığınakları resimlerinden bir kaçını "Ulus„ ta sıra ile neşredeceğiz. Belediyeler Anderson sığınaklarının yapılış tarzını tahkik ederek halka öğretmeli, malzemesini bizim memleket hususiyetlerine intıbak ettirmelidirler.

Türkiyede yalnız İstanbul şehrinin sayılı birkaç mahallesi ayrı olmak üzere, hemen her şehir ve kasabamız sâdece aile sığınakları ile korunabilecek haldedir. Esasen umumi sığınaklar, bizim az kalabalık şehirlerimiz için değildir. Alert düdüğü ile sığınma zamanı arasında geçen mühlet zarfında, yüzbinlerce insanın evlerine yetişemiyeceği ve koca binalarla sayılı caddeler ortasında hapis kalacağı şehirlerimiz yoktur. Kaldı ki eğer bir bomba, çok geniş olmak lâzımgelen umumi sığınağa düşecek olursa can kaybı da büyük olmaktadır. İngiliz mecmuasının resimlerinde görüleçeği üzere, aile sığınağı en ağır bombaların düşmüş olduğu bina ve arsaların hemen kenarında ailelerin kurtulmasını temin etmektedir.

Sığınaklarda esas mesele, düşen mermi veya yıkılan bina enkazı parçalarına mukavemet edecek bir damları bulunmaktadır.

Bilhassa, Ankaranın ilk belediye evlerinde olduğu gibi, taşla yapılmış binalar kolay çökeceği için, aile sığınaklarını böyle binalardan mutlaka birkaç metre uzağa almak icabeder. Ahşap evler için sarsıntıdan yıkılma ihtimali daha azsa da, yangın tehlikesi

büyüktür. Bununla beraber İstanbulun ahşap mahallelerinin arsalık kısımlarından aile sığınakları için pek iyi istifade olunabilir.

Kış sonuna kadar Türkiye'nin şehir ve kasabalarında mümkün olduğu mıkdarda aile sığınakları kazdırmak için türlü tedbirleri aldırmalıyız. İngiltere ile Yunanistan'ın tecrübeleri bize örnek ve ibret teşkil etmelidir. Gerçi dost Yunanistan, sığınak noksanını şimdi tamamlamaktadır; fakat harp başlangıcı ile sığınaklar inşası arasında geçen müddet, boş yere, birçok nüfusun kaybolmasına sebep olmaktadır.

Pasif Korunma dediğimiz sivil halk hazırlığı, bizzat cephe hazırlığı kadar ehemmiyetli olmuştur. Cephe gerisinin maneviyatı kadar, intizamla çalışması da panik ve dehşeti önliyecek tedbirlerin alınmış olması ile mümkün olabilir. Aile sığınaklarının, korkunç tayyare tahribatına rağmen, yalnız insan hayatını değil, insan şevkını de nasıl korumağa hizmet ettiğini karilerimiz gene bu mecmuadan nakledeceğimiz resimlerde göreceklerdir.

1 birincikânun 940

Mareşal ve Türk Havacılığı

TÜRK Hava Ordusuna Gedikli Makinist ve pilot yetiştiren *"Türk Kuşu Hazırlama Yuvası„* ilk dönemini bitirmiştir. Dün, Hava Kurumunun Ankara'daki başka başka mektep ve tesislerini dolaşan Genelkurmay Başkanı Sayın Mareşal Fevzi Çakmak, bu münasebetle, Etimesut meydanında yuvadan diploma almış olanlarla öğretmenlerine hitap etti. Bu nutkun iki cümlesini, bütün vatandaşlar, birer düstur gibi ezberde tutmalıyız: *"Memleketin selâmeti havacılığımızın çok kuvvetli olmasına bağlı bulunduğu için sizden beklediğimiz hizmetler çok büyüktür. Asîl bir millete mensup olduğunuzu düşünerek gayretinizi taz'if edeceğinizden eminim.„*

Mareşalin millî müdafaa dâvasındaki duyganlığı kadar, sözlerinde ne kadar tok, açık ve mübalâgasız olduğunu hepimiz biliriz.

"Çok kuvvetli„ ve *"çok büyük„* gibi sıfatlar, onun ağzından çıktığı zaman, eşsiz bir değer almaktadır. Asîl milletin gençliği, Mareşalın dersinden faydalanacaktır. Ve onun dünkü teftişlerinden memnun kaldığını işitmek, bu dersi, gönüllerde derin bir emniyet hissi ile tamamlıyacaktır.

Hattâ Cihan Harbinin son senesinde dahi, hava kuvvetlerinin 1939 Polonya taarruzundaki korkunç müdahalesine inanmak fazla hayalcilik sayılacağına şüphe yoktu. İki icat, uçak ve telsiz, akıllara hayret veren bir sür'atle ileri gitmiştir. O kadar ki, bizim Meşrutiyette seyrettiğimiz Bleryo ile, şimdiki 70 tonluk ve hiç yere inmeksizin, Amerika'dan Avrupa kıtasına gelip gideceğini işittiğimiz uçan kale arasında, Lântern-majik'le sesli sinema arasındaki farkı görmek pek te yanlış olmaz.

Makine asrı yürüyen kaleler, uçan kalelerle döğüşüyor. Fakat teknik, kahramanlığı öldürmüş değildir. Sylt cehennemine doğru pike ile inen bir havacı, benzin ve bomba kadar, göğüs göğüse hasmını karşılıyan eski kahramanın göz pekliğine, fedakârlığına ve nefis hâkimliğine muhtaçtır. Yalınkılıçtan, zırhlı kanada kadar bütün silâhlar, ancak cesur insanların elinde iş görür. Fakat silâh, cesaretin vasıtası olmakta devam edecektir: yürüyen koşana, koşan uçana karşı ne yapabilir?

Asrımızın döğüşkenleri olmağa mahkûmuz. Pasif müdafaa, ancak sivil halkın hayatını korumağa hizmet eder. Uçağa uçakla karşı koymak lâzımdır. Almanlar, Leh kıtalarını kırdıktan sonra, Polonya topraklarına alçaktan ve gündüz uçuşları yapmağa başladılar. Bir memlektin köprüleri, taşıtları, rayları, fabrikaları, limanları, gemileri, manevra yapmağa çalışan kıt'aları, hepsi, gündüz ışığında alçak geçen uçakların hükmüne boyun eğdiği zaman millî kuvvetin randımanı ne kadar düştüğünü misalleri ile görmüşüzdür. Fakat başka bir misal daha var: Almanların İngiltereye Polonyalılardan daha çok hürmet ettiğini zannetmiyoruz. Eğer misillenme korkusu olmasaydı, eğer Büyük Britanya Hava Kuvvetleri Alman Uçaklarının alçaktan gündüz hücumlarına müsaade edecek bir zâafta bulunsaydı, İngiliz adalarının yerinde yeller eserdi. Uçaklar çap bakımından o kadar ilerliyor ki, Avrupa kıtasında komşu veya uzak devletlerin, hava hucumları yönünden, pek ehemmiyetli bir farkları kalmıyacağı zamanlara yaklaşıyoruz. Daha şimdiden İngilizler, Fransız toprağından Varşovaya kadar gidip geri dönmektedirler. Yarın bu uçuşu, bomba yüklü en büyük bombardıman tayyareleri ile yapacaklardır.

Fakat şahsın hüneri kadar mânevi vasıflarına bilhassa ihtiyaç gösteren uçak, bir Türk silâhı olmaz da ne olur? Bir memleketin hava kuvveti dahi kara kuvveti gibi, silâh sayısı ile değil, o silâhı kullanmayı bilen ve ölümden yılmıyan savaşçı sayısı ile ölçülür. Bir memleketin kaç uçağı değil, hattâ kaç havacısı değil, kaç hava kahramanı olduğunu sormak lâzımdır. Şimdi bizler, askerî şerefler tarihini, sayı kalabalığına karşı, kahramanlar azınlığının en güzel destanları ve mucizeleri ile dolduran milletiz.

Mareşal dersinde olduğu kadar, itimadında da isabet etmiştir: *Hava Kahramanları yetiştireceğiz.*

24 mart 1940

Türk Kuşu Kartal Olacaksın!

YENİ zamanlar kafasının kurucularından Roger Bacon on üçüncü asırda diyordu ki:

“Denizlerde küreksiz sefer imkânı vardır. İnsanlar, şehirler ve Okyanuslar için bir tek adam tarafından yönetilen ve kürekçilerle dolu teknelerden daha hızlı giden gemiler yapmıya muvaffak olacaklardır. Keza, bir araba hayvanına lüzum olmaksızın, inanılmaz sür'atte arabalar yapılacaktır. Uçar makineler yapılmak ihtimali vardır; bir adam makinenin ortasında, takma kanatları harekete getiren bir cihazı idare edebilecektir.„

Büyük bir kafa tanka ve uçağa yedi asır önce inanmıştır. Bununla beraber, 1914-1918 harbi hücum arabaları ile kazanılmasına ve uçaklarla Okyanus'un aşılmasına rağmen, yeni harbin bir uçar ve yürür makineler harbi olacağına, Fransa'da bile, inanmıyanlar çok görülmüştür. Almanlar ne uçağı, ne de tankı icat ettiler. Fakat bu silâhlara, onlar, icat edenlerden daha fazla inandılar. Bu îmana bir de yıldırım harbi taktiğini ilâve ettiler. Eğer önlerine deniz çıkmasaydı, zafer Amazon ormanlarına da saklanmış olsa, onu avlıyacaklardı.

Deniz, İngiltereyi son defa korumuştur.

Vaktiyle Rumelikavağı tabyesinde bir on beşlik top vardı. Henüz yedi sekiz yaşlarında idim. Köyde bir ahbabımıza gitmiştik. İhtiyar Kavaklılar, toplarının siyah pırıltısına bakarlar, bir masal ağzı esrarı ile “—Bu top üç tane imiş. İkincisi Çanakkale'de, üçüncüsü de İngilterede imiş!„ derlerdi. Tabye topraktan idi. Şimdi on beşlik top, tanklara konmuştur. Rumelikavağı tabyesi, çelik bir kabuk bağlıyarak, o koskoca sliâhı ile dağları, dereleri aşıyor. Daha küçük çapta toplara ise kanad takılmıştır. Belki yakında Rumelikavağı tabyesinin uçmakta olduğunu da göreceğiz.

Girit muharebesini kazanan Alman kıtalarını şöyle tarif ediyoruz: Topçusu havada bir kolordu! Askerlerin kendileri dahi, hafif silâhları ile, havadan inmişlerdir. Paraşütçü hikâyelerini dinliyenler, zannediyorlardı ki havadan inen askerleri tüfekle, mitral-

yözle avlamak mümkündür. Yakın bir üsten hareket ederek, boyuna nöbet değiştiren uçakların, paraşüçülerin üstünde, bin kiloluk bombaları ile topçu vazifesi görebileceklerinden kimsenin haberi yoktu. Uçak hızı daha fazla arttıktan sonra, hava üslerinin yakınlık ve uzaklığının da ehemmiyeti kalmıyacak, tümenler yayaları, hafif silâhları ve ağır topları ile memleket aşırı seferlere gideceklerdir.

Artık bunlara inanmak için Roger Bacon'un dehasına ihtiyaç yok. Fakat onun bir nasihatine hâlâ lûzum var.: "—Köhne itikatların hükmünden kurtul, dünyaya bak!„

Barut kendi harbini, kendi harbinin taktiğini ve kendi fatihlerini getirdi. Top ve bütün silâhlar aynı şeyi yaptılar. Uçak ve tank, harbi siperlerden, istihkâmlardan söktü; serbest dövüş meydanlarına attı. Zırhlılar, çelik kuşların hücumundan ummanlara çıkamaz oldular. Fakat unutmayalım ki bütün silâhların harbi gibi, yürür ve uçar kaleler harbinin de ruhu insan cesaretidir. Gene bu harp sırasında görülmüştür ki, üç bin metreden aşağıya inmekten ürken havacılar, silâh sayılarının bütün üstünlüğüne rağmen, üç yüz metreden siper, istihkâm ve kıta döğen cesur kanadlılara mağlûp olmuştur. Önce cesaret, sonra silâh ve taktik! Fakat ne cesaret, ilim ve silâhsız, ne de ilim ve silâh, cesaretsiz!

Eski zaferler, kara veya deniz zaferleri idi. Kimisi katı toprağa, kimisi akar suya hâkimdi. Ordular kıyıdan donanmalara, donanmalar enginden ordulara bakar, dururlardı. Hava kimsenin hatırında yoktu. Hava ki denizleri ve karaları kaplamakta, uçurumun ve yüksek dağın üstünde durmaktadır. Şimdi ordular burada uçuyor. Ne ummanlar, ne sarp kayalar, ne inler, ne de bataklıklar, yolsuzluklar, müdafaa kuvvetlerini himaye edebiliyor. Havacı demek, yenizamanların hâkimi demektir. Bundan sonra devlet adamları kürsülerden şöyle haykıracaklar:

"Hürriyetimiz, kanadımızın altındadır!„

İmdi, Türk Kuşu, kartal olacaksın!

30 ağustos 941

Havacılık Endüstrisine Doğru

TÜRK Hava Kurumunun altı aylık toplantısında okunan İdare Heyeti raporu dün gazetemizde çıktı. Halk, havacılığı kalbi üstünde tutuyor. Kamplarda ve "Gedikli Havacılık Yuvası„ nda binlerce kanadlı genç yetişiyor. Bunları zati biliyoruz. Ve raporda bu çalışmalara ait fıkraları,her zamanki gibi, sevinçle okuyoruz. Fakat raporun yarıdan çok kısmı, bu sefer havacılık endüstrisinin kuruluş bahsine ayrılmıştır. Parçalı ve eksik gazete haberlerinden hatırımızda kalanları, raporda toplu ve tam olarak buluyoruz.

Hava Kurumu'nun endüstriye ait çalışmalarına, Millî Şefimizin şu düsturu hâkim olmaktadır: "Tayyarecilik dendiği zaman, pilot kadar, Türk mühendisinin ve sanatkârının millî malzeme ile kendi fabrikalarımızda yaptığı tayyareyi ve motörü de kastediyoruz„. Hava Kurumu, bu işlere kökten, temelden başlamıştır. Etimesut atelyesi bir fabrika hâline konmaktadır. Şimdi burada bir okul uçağı tipinin seri olarak yapılmakta olduğunu öğreniyoruz. Uçaklara lüzumlu motör ve borda âletleri İngiltere ve Amerikadan geliyorsa da, az günde bir motör fabrikasına kavuşacağımızı da gene raporda okuyoruz. Uçak ve motör endüstrisinde kullanılan ham maddeleri memlekette arıyan bir uzmanlar heyeti, gerek ham maddeler, gerek yardımcı endüstri hakkında müspet kanaate varmıştır. Bundan başka Yüksek Mühendis Okulu, bu endüstride çalıştıracağımız teknik adamlarını yetiştirmek vazifesini üstüne almşıtır.

Raporun bu kısmı, baştanbaşa, yürek ferahlatıcı bir müjdedir. Giret malı ile silâhlanmanın ne kadar üzücü, bazan raslamağa bağlı ve her vakit çok pahalı olduğunu bilmiyenimiz yoktur. Genelkurmayımız ve millî müdafaamız olanca imkânları kullanarak, ileri ve kudretli bir ordu vücuda getirmiştir. Bu ordu, her türlü yeni vasıtalarla cihazlanmıştır. Bunu, bu harpteki Türkiye'nin hususi vaziyetine borçluyuz. Fakat gene bizler, bütün kapıların kapandığı, yolların tıkandığı, kaynakların kuruduğu harb devirlerini hatırlarız. Millî kurtuluş kavgasını canımız ağzımızda nasıl başardığımızı unutamayız. Bundan başka, milletler yeni harpleri stoklar kadar, onları

tükenirlikten koruyan endüstri yapımları ile devam ettiregelmektedirler. Cephelerş siperler ve istihkâmlar kadar, fabrikalara dayanmaktadır. Gerektiği zaman harbetmek karar ve kudreti nasıl millî istiklâlin tek inancası ise, müstakil bir silâh endüstrisi, millî harplerin başlıca dayancı olmuştur.

Meselenin ehemmiyetini hiç bir vakit gözden uzak tutmıyan Genelkurmayımız ve Millî Müdafaamız, barış devrinde bir hayli endüstri tesislerinde bulundu. Hükûmet, demir ocaklarını kurdu. Şimdi tamamlama gayretleri üzerindeyiz. Hava Kurumunun müjdeleri gerçekleştiği gün, bu gayretlerin en iyi mükâfatlarından bir kaçını ve belki en mühimlerini almış olacağız. Hava Kurumu'na ve onun tesislerinde çalışan ilim ve teknik adamlarına başarı dileriz. Büyük bir inşanın temelini atmaktadırlar. Eserleri ile övüneceğiz.

21 sonteşrin 941

Motör Çağı

MOTÖR ve elektrik çağındayız. Şehir evinden en uzak tarlaya kadar, asrın bütün hayat cihazlarının ucu bir düğmeye bağlanmıştır. Çiftçi, işçi, ev kadını, pilot ve er, herkes bir düğmeye basıyor.

Bu çağda hür yaşamak için, kullanılacak ilk adımdır: bunun arkasından hemen yapıcılık gelmek lâzımgelir. Eğer kullanıcı ülkelerde işliyen bütün mekanizmalar, dışarda bir ana düğmeye bağlı kalırsa, bir gün her şeyin duruvermek tehlikesine uğradığı görülür. "Taşıma su ile degirmen dönmez!„ derler. Çarkı, akar su kaynağına bağlamak gerektir.

Bizler, yabancı pazarlarda endüstri yarışına çıkmak istiyen milletlerden degiliz. Bir çok şeylerde satıcı, gene bir çok şeylerde alıcı kalacağız. Biz ekonomi dâvasında milletlerarası bağınlaşma sisteminin, zoraki ve imparatorluk şartları içinde olmıyan küçük devletler için, kapalı bir hava gibi boğucu otarşi dâvasına üstün olduğu fikrindeyiz. Ancak, bu memleketin toprağında yetişen pamuktan bu memleketin halkını giydirmek, Türk toprağının pancarından Türk milletinin şekerini çıkarmak, ve millî müdafaa işlerinde kendi kendimize yeter, hiç olmazsa harb devirlerinde ihtiyaçlarımızı korur ve tutar bir endüstri seviyesine varmak isteriz. Topraklarımızda demir vardır, kömür vardır, bir çok ham maddeler vardır, maddi gücümüz yerindedir: yalnız ilim ve fen unsurlarını büyük bir hızla yetiştirmemiz gerekiyor.

Osmanlı saltanatının, 300 den daha az mühendisle eski cihan harbine girmiş olduğunu biliriz. 300 mühendis, şimdi, bir tek büyük fabrikanın kadrosundan ibarettir. Millî Türkiye; saltanat Türkiyesinden çok küçük olmakla beraber, unsurca ondan misillerce zenginiz. Ancak bugünkü zenginlik misillerce artmadıkça, etüt büroları, lâboratuvarlar yüksek mühendislerle dolup taşmadıkça rahat edemeyiz.

Yüksek Mühendis mektebinde ayrı ayrı mütehassıslar verecek şubeler geçen yıl açılmıştır. Sevinçle öğreniyoruz ki ilk zamanlar, yol, su ve yapı kısmına üşüşen gençlerimizden şimdi makine ve elek-

trik kısmına ayrılanlar hızla artmıştır. Yeni zamanlar Türkiyesinin yapıcıları arasında, makine ve elektrik mühendislerinin alacağı şeref payı bugünden ölçülemez, o kadar büyüktür.

Yeni bir tayyare tipinin hesapları ve tasarları üstünde çalışan genç mühendis namzedi, sayılı büyük adamlardan birinin çekirdeği olduğuna kendi kendini inandırabilir. O, yaşarken, kendi vatanında motör sesi duyulmıyan, elektrik kudreti erişmiyen hiç bir köşe kalmadığını görecektir.

Osmanlı saltanatı endüstri asrına bacasız girdi ve onun içinde sancağını kaybetti. Cumhuriyet, raylarını döşeyerek ve bacalarını kurarak, İstiklâl zaferlerinin ebedîleşme inancalarını nerede aradığını göstermiştir. Genç fidanlar gibi, dayaklara yaslanarak tutunan bacalarımız, şimdi, köklerini, kat kat, toprağın içine ve bizi daha çok sevindirecek olanı, makine inancını gönüllerimizin içine salmıştır.

Dün bir fırsatla makine mühendisliğine ayrılan gençlerden bir kaçını işlerinin başında ve başlangıcında gördük. Sanatlarına ne kadar düşseler, kollarını ve beyinlerini bu hesaba ve resim kâğıtları ile atelye tezgâhları üstünde ne kadar harcasalar, yıpratsalar gene azdır. Önlerinde şerefli vazifeler, geç kaldığımız için, her memleket gençliğinde olduğundan ağır vazifeler ve o nispette parlak şerefler vardır. Ateş siperinde askerler ruhu ile, o uyanıklık, o tetiklik ve titizlikle, gevşemek, durmak, yorulmak bilmeksizin, çalışmalıdırlar.

11 / şubat / 942

18 inci Yıl

BİR zamanki gazetelerde okuduğumuza göre yeni cihan harbi başlıyacağı sıralarda, İngilizler bir manevra yapmışlar: maksat, donanmaya karşı hava hücumlarının ne kadar tesirli olacağını anlamakmış. Manevradan sonra şu hükme varmışlar ki hava, denizi yenemez.

Alman donanmasının Manş boğazını geçişini, dünkü telgraflardan öğrendiğimize göre İngilizler, donanmasızlığın değil, fakat kanadsızlığın neticesi saymaktadırlar. Kaldı ki 1941 yılında iki büyük İngiliz zırhlısını, Japon torpil tayyareleri batırmıştı. Dahası var: İngiliz ve Amerikan donanmaları, Japon deniz kuvvetlerinden üstündürler. Fakat kanad eksiği yüzünden bu kuvvetler felce uğramıştır. Japonlar, adaları ile Çindenizi arasındaki seyrüseferi, kanad korumu altında, serbest tutmaktadırlar.

Bu misaller gösteriyor ki kanadın ehemmiyetini en büyük devletler bile zamanında anlıyamamışlardır. 18 yıl önce Hava Kurumunun temelleri atıldığı zaman, bizler de öteki milletlerden çoğu gibi, kanadın değerini eski cihan harbinde oynamış olduğu role göre ölçüyorduk. Şimdi ise, nasıl topsuz bir ordu tasavvur etmiyorsak, öylece, tayyaresiz bir ordu da düşünmüyoruz.

Dahası var: binlerce pilot yetiştirmek, Türk havasını müdafaa edecek kaleler edinmek gibi, tayyareleri ve motörlerini bu memlekette yapmak da birinci sınıf zaruretler arasına girdi. 18 yıl önceki mütevazı Hava Kurumu, şimdi, bir tayyare fabrikasının da temellerini atmış bulunmaktadır. 18 yıl önce pilot ve kanadtan bahsediyorduk: artık, onlar kadar, Türk motöründen, yeni tayyare tipleri projeleri yapan ve tayyare döken mühendis yetiştirmek de başlıca dâvalarımız arasına girdi.

Her asrın bir arması vardır: yirminci asrın arması, motörle kanad motiflerinden vücuda gelebilir. Bu çağda "*uçmıyan yaşıyamaz!*"

Kılıcı er beli kuşandığı gibi, kanad da er omuzlarına yaraşıyor. Tayyarecilik çıktığındanberi, milletleri, erkek ve dişi diye ikiye ayırdılar ve havacılığın bir erkekler sanatı olduğunu söylediler. Tayyareciliğin spor kısmında ve barış devri müsabakalarında ün-

alan milletler, bu harbde, piyade ateşlerinin bile birkaç kilometre üstünden uçmuşlar, rekor üstüne atıldıkları hızla, tehlike üstüne atılmışlardır. Öyle cesur küçük milletler de görülmüştür ki tamir ambarlarından çıkardıkları sakat tayyarelerle, havada düşman kovalamışlardır.

Türkler, eğer olmasaydı, erkeği ve erkekliği yaratacaklarını tarihin her silâh devrinde, bıçakta; kılıçta, mızrakta, tüfekte, topta, her şeyde ispat etmişlerdir. Tayyarenin de çelik göğsüne en iyi yaraşan kalb, bu milletin kalbidir. Tayyareye bu kalb, motöründen, mitralyözünden, topundan ve bombasından fazla lâzımdır.

18 Yıl önce, yeni doğan kuşlar gibi emekliyorduk. Şimdi, kartal uçuşları yapıyoruz. Fakat havacılığımızı teknikle, teknisyenle, bol pilot ve bol kanadla, fabrika ve mühendislerle kuvvetlendirmemiz, binlerce kuvvetlendirmemiz, Türk milleti kurtuluş ve hürriyet dâvasının başlıca dayanağı haline geldi. 18 yıl önce bu iş uğrunda çalışanlar, bu yolda canlarını feda edenler, gideceğimiz uzun yolu aydınlatmaktadır. Bu yol, uzundur. Onun için koşarak nefes nefese ilerlemeliyiz!

16 şubat 942

Makine ve Motör Harbi İçin Hazırlık

VAKTİYLE, Japon donanmasının bugünkü başamiralinin hizmetinde bulunan bir japon denizcisi, memleketinin bu harbe nasıl hazırlanmış olduğu hakkında bir yazı neşretti. İnsan azminin ve yılmazlığının payı bütün çarpışmalarda esas olduğunu bilmekle beraber, japonlarla Anglo-Saksonlar arasında bu bakımdan bir kıyaslama yapmanın lüzumsuz olduğu da söz götürmez. İngilizler, denizde, karada ve havada silâhlarını, her vakit, gözpekliği ve cesaretle kullanmışlardır. Tobruk, yeni cihan harbinin destanları arasındadır. Yeter hazırlık ve yeter kuvvet olmadığı için geri çekilmeler, boşaltmalar, düşmeler ve batmalar, bir millete mânevi vasıfların eksikliğini göstermez. Uçağa, erkek silâhı adını veren Hitler, hava harbinde, Cermenlere, yalnız ingilizlerin rakip olduğunu söylemiştir.

Japon denizcisinin bize öğrettiği yeni şey, "vuruşmıya giden japon subaylarının, vasiyetnameleri ile bir tutam saçlarını zarfın içine koyup, karılarını görmeden uçaklarına veya gemilerine atladıkları„ hikâyesi değildir. Makine ve motör harbine hazırlanmanın şartları ne kadar ağır olduğu, ve iyi döğüşkenler yetiştirmek için neler yapılmak gerektiğidir. Japon denizcisine göre, Vaşington konferansında Japonlara daha az deniz kuvveti payı ayrıldığı vakit, bu memleket yalnız şerefinden yaralanmakla kalmamıştır: bir gün Uzak-Şark'tan beyazları kovmak ve Asya imparatorluğunu kurmak dâvasından asla vazgeçmediği için, var kuvetini deniz havacılığına verip, gemi noksanını kanadla tamamlamıya ve bu kış misallerini gördüğümüz baskınları ve muvaffakıyetleri hazırlamıya başlamıştır. Bahsettiğimiz subayın yazısına göre, Japon taarruzlarında ne gizli silâhlar, ne de başka türlü esrar aramak mânasızdır: büyük sır, sert, çetin ve devamlı Japon "talim ve terbiye„ sindedir: verilen rakam, her türlü hava şartları içinde uçmak ve vurmak için yapılan talimlerde, birkaç yıl içinde, on beş binden fazla japonun kurban gittigini bildirmektedir. Bir gün, dalgalı ve fırtınalı bir denizde, bir Japon gemisinden kalkan otuz uçağın hiç biri geriye dönmemiş, tayfun sularına katılıp gitmiştir. Bu talimler yüzündendir ki

iki büyük ingiliz zırhlısına hücum eden uçaklar, onların silâhlarının eğilemiyecekleri kadar alçaktan uçmuşlar, ve direklerin arasından geçerek, silâhlarını kullanmışlardır. Japonların bugün de güvendiği şey, "Anglo-Saksonların bol silâh yapamıyacakları veya bu silâhı cesaretle kullanamıyacakları„ degildir: talim ve terbiye meselesinin, birinci derece iş görecek usta pilotların bu silâhlar sayısınca yetiştirilemiyeceğidir.

Gerek Riom mahkemesindeki sözlerden, gerek Uzak-Şark harb misallerinden şunu öğreniyoruz: bir taraf, modern harp silâhlarına, tanka ve uçağa yeteri kadar inanmamıştır; bir taraf ise bu harbin sadece motör ve kanad kuvveti ile kazanılacağına inanmıştır. Bir taraf, 1914-1918 harb hazırlıkları ile vakit geçirirken, öbür taraf 1939-? ikinci cihan harbinin hazırlıklarına sarılmıştır. Strateji, taktik, subay yetiştirme, fabrikalar kurma, her şey, bir tarafta bu bakımdan, karşı tarafta ise öteki bakımdan dikkate alınmıştır. Fransız ordularının yenilmemesi gerektiğini iddia eden Fransız generali 1914-1918 zihniyeti ile konuşuyor: halbuki Hitler daha 1939 kışı ortasında biliyordu ki garp cephesi kolaylıkla yıkılacaktır.

Şaşırtmaçların, baskınların muvaffakıyeti, sadece harbe hazırlanıp hazırlanmamak değil, bu harbe hazırlanıp hazırlanmamış olmak farkından ileri geldi. Bununla beraber, Anglo-Saksonlar Uzak-Şark harbi başlayıncıya kadar hakikati anlamışlardı; fakat yeter fırsat bulamamışlardı. Amerikalılar henüz hiç bir şey yapmamışlar, ingilizler de bütün kuvvetlerini adalarında ve Akdeniz cephelerinde tutup, oralardaki sömürgeleri için kıtalar ayıramamışlardı. Öyle ki havada büsbütün boş yakalanmasalar bile, karada zayıf avlanacaklardı. Çünkü uçak ve tank eksikliğine rağmen, kızılordunun dayanışı, bilhassa geniş sahalarda, düşman hızını kırmak imkânları bulunabileceğini göstermiştir.

29 mart 942

Unsur Yetiştirmek

JAPONLAR Pasifik'te deniz üstünlüğünü kazandıklarını iddia ettiler. Bu iddia, ne Amerikalılar ne de İngilizler tarafından yalana çıkarılmamıştır. Halbuki büyük devletlerin deniz kuvvetlerini gösteren kitaplardan birini açınız: göreceksiniz ki Anglo-Sakson gemi tonajı bugün bile Japonyanın elinde bulunandan çok yüksektir.

Evet, Japonlar uzak doğu denizlerine hâkimdirler. Fakat bu bir tekne değil, kanad hâkimiyetidir. Malezya sularında batan iki İngiliz zırhlısı, asrımızın en yenilmez iki deniz kalesi idi. Japonlar bunları ne denizaltı torpilleri ile ne de denizüstü topları ile batırmadılar: havadan vurdular. O zaman daha iyi anlaşıldı ki kanadsız geminin de, kanadsız piyadeden farkı kalmamıştır.

Halbuki İspanya içharbi sıralarında, uçağın birinci sınıf bir muharebe silâhı olmadığını söyliyenler nekadar çoğalmıştı, hatırlarsınız. Bugün ise, bir hava müdafaasına dayanmadıkça yalnız kara değil, deniz muharebelerini de yapabilmek imkânsız olduğu anlaşılmıştır. Uzak doğudaki dev-gemi'ler, şimdi limanlara sığınmışlar, Anglo-Sakson vatanlarından kalkıp gelecek kartalların kanad gölgesini beklemektedirler.

Motör ve kanad asrı fencileri yeni harbler için basit bir keşifte bulundular: kaleleri yürütmek ve topları uçurmak!

Hani şu eskiden Rumeli ve Anadolu kavaklarında, dağ başlarında, büyük geçitlerde gördüğümüz irili ufaklı tabyalardan binlercesini düşününüz ki bir otomobil hıziyle koşuyor ve ordunun arkasında takım takım atlara çektirdiğimiz toplardan binlercesinin, satte 500 kilometre hızla havalarda uçuştuğunu da bir hayalden geçiriniz. Bu biz, yaşamakta olanların gençlik rüyaları için bile kâbustu. Saçımız ağırırken hakikat olmuştur.

Bu konuşmada asıl dokunmak istediğim mesele, herkesin bildiğini bir defa daha tekrarlamak değildir. Biz de ordumuzu alabildiğine motörleştireceğiz, kanadlandıracağız. Fakat bu yeni vasıtalara binlerce, onbinlerce teknik unsurlarını en kolay nasıl verebiliriz? Eskiden münevverin bir tarifi "eli kalem tutmak„ idi: şimdiki askerin

ilk vasfı "eli makine kullanmak„ tır. Makine ve telsiz askeri, bu günkü hizmet müddetleri içinde istenildiği gibi yetiştirilemez. Motörlü ve telsiz vasıta sayısı ordularda o kadar artacaktır ki bu hizmet, yalnız bir takım fen mektepleri mezunlarına da hasrolunamaz. Ne yapmalı ki askerlik çağına gelen her Türk, kolayca, bir motörlü ve telsizli askeri olabilsin?

Bir Alman dergesindeki yeni ilk mektep resimlerinde duvarrın bütün cihazları açık telefon ve elektrik tesisleri ile kaplanmış olduğunu görmüştük. Mektebe giden bir Alman çocuğu, alfabe ile beraber, bu cihazlara da dokunmağa başlıyordu. Bizce ilk yapılacak işlerden biri, belki önce liselerde ve öğretmen mekteplerinde talebeye basit bir motörü çözüp bağlamağı, basit bir radyoyu dağıtıp toplamağı öğretmeliyiz. Eski her motör, kullanılmaz her telsiz bu mekteplere yollanmalıdır. Bir Alman lisesinin bahçesinde eski bir otomobil görmüştüm. Talebenin, boş saatlerinde bu makineyi her türlü kullanmağa alıştırılmakta olduğunu bana söylemişlerdi. Binlerce fabrikalı Almanyada bile bu ihtiyaç duyulmuş olursa, bizi tasavvur edersiniz

Yayıla yayıla motör ve telsiz pratik bilgisi köy okullarına kadar gidecektir. Ancak böylelikle askerlik çağına gelmiş Türk gençlerini kısa hizmet müddetleri içinde, makinist, pilot, tankçı, uçakcı ve telsizci olarak yetiştirebiliriz.

mayıs 942

Dün Hava Şehitlerinin Günü idi.

DÜN, 15 mayıs, Türk hava şehitlerini anmak, asîl bir geleneğimiz olmuştur. Bu, kırık kanadların hazin hatıraları karşısında bir ağlaşma günü değildir. Bu, Türk gençliğinin vatan için antlaşma günlerinden biridir. Bu İnönü'nün, Sakarya'nın, Dumlupınar'ın yıldönümlerinde olduğu gibi, vazife, hürriyet ve şeref uğruna can verenlerin mezarları başında, Türk gençliğinin, yeni bir yemin günüdür. Vazife şartı, hürriyet şartı, şeref ve namus şartı gerekli kıldığı zaman, havada, karada ve denizde onlara lâyık olmak için söz verişti̇ğimiz bir gündür.

Bununla beraber 15 mayıs da, Türk milletinin havacılık şevkını belirtmek için bir fırsat olmaktadır. Şimdi Okyanuslardaki tekne, dağ geçitlerindeki topçu, siperleri içindeki piyade, bütün müdafaa ve taarruz silâhları kanad gölgesinde çarpışıyor. Dünkü tecrübeler oyuncağı yirmi beş yıl içinde, şehirleri kül eden, tonilâto devlerini bir vuruşta deniz dibine seren bir korkunç silâh olmuştur. Uzak-Şark'ta ilk Japon zaferleri bir kanad zaferi olmuştur. Bunun sırrını biliyorsunuz: Birkaç yılda on beş bine yakın talim ve terbiye kurbanı!

Yeni silâhın vasıfları nekadar büyükse, kendini kullananlardan istediği vasıflar da o kadar büyüktür: Cesur olmak ister, genç olmak ister, bir döğüşken ruhu kadar bir teknisiyen zekâsı ister. Şimşek hızlı pikelerin kahramanı, gözü pek, yüreği pek olduğu gibi, makinesini, avı üstüne fırlıyan bir kartal soğukkanlılığı ile, usta bir nişancı, uysal bir avcı şaşırmazlığı ile kullanacaktır. Kara fırtına bulutları içinden sıyrılıp, ateş ağızlara doğru, yüzünde serin bir gülüşle, gözbebeği oynamaksızın atılacaktır. Hava döğüşlerinin kahramanı millî gurura kanad takar; onun günlük hikâyesi hemen bir destan kuvveti bağlar; bütün vatan, bir hava kahramanının hatırası önünde, bir ana bağrı gibi kabarır, haşmetlenir.

Türkte ileri bir havacının bütün yiğitlik vasıfları vardır. Bu vasıflar yetmez: Motörünün son çivisine kadar onu biz kendi ellerimizle, kendi tezgâhlarımızda kuracağız; mühendislerini kendi okul-

larımızda yetiştireceğiz; bu teknisyenler harbi devrinde, bir teknik terbiyenin mayasını çocuklarımıza ilk öğrenme çağlarında vereceğiz. Hava muharebeleri, nasıl bir milletin döğüşkenlik kabiliyetlerinin yüksek bir sembolü ise, saatte 500 kilometre uçuran bir motör, bu asır milletlerinin ilerleme ölçüsüdür. Korkaklar kadar, geriler de havada kaybederler: denizde ettikleri gibi; karada ettikleri gibi! Bizler, cesaretimizle olduğu kadar fennimizle, tezgâhlarımız ve tersanelerimizle imparatorluk kurmuş olan sayılı milletlerden biriyiz. Bu vatanın müdafaasını da yiğitliğimiz ve yılmazlığımız kadar, yapıcılığımıza, kuruculuğumuza, kanadımız ve göğsümüz kadar, fabrikalarımıza, atelyelerimize, lâboratuvarlarımıza dayayacağız.